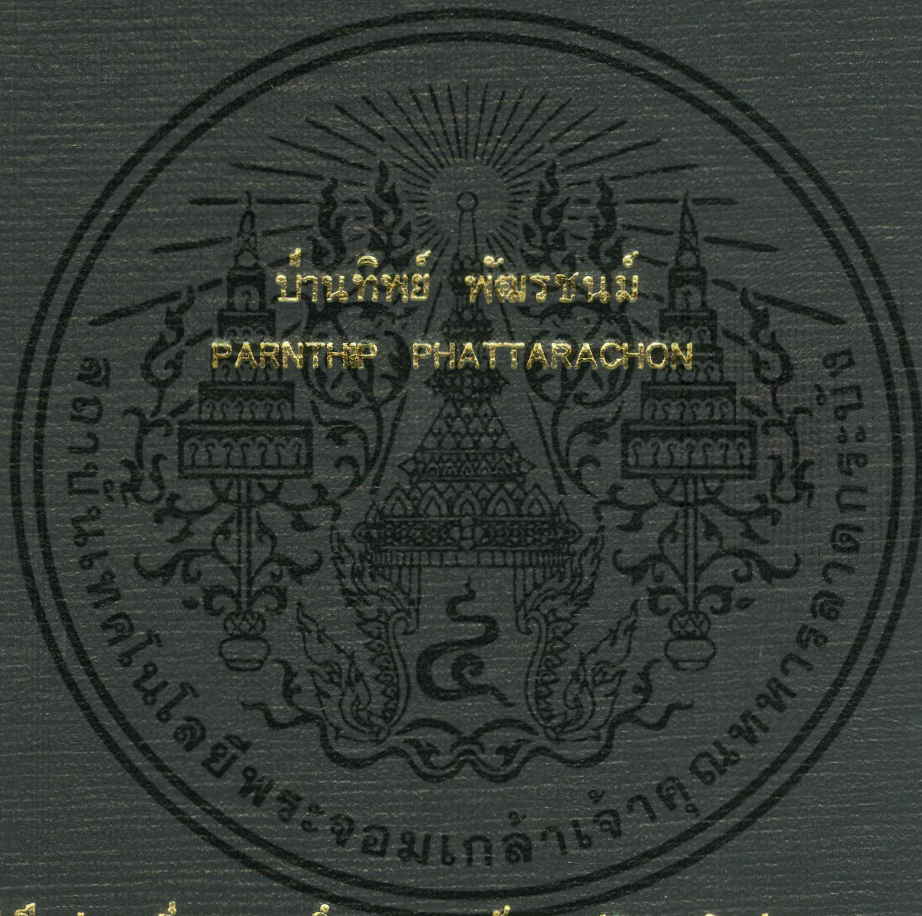

วิถี ศรัทธา พันถิ่น

THE NATIVE WAY OF LIFE AND FAITH

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2558

KMITL-2015-AR-M-005-029

วิถี ศรัทธา พื้นถิ่น

THE NATIVE WAY OF LIFE AND FAITH

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2558

KMITL-2015-AR-M-005-029

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE NATIVE WAY OF LIFE AND FAITH

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF FINE ARTS PROGRAM IN VISUAL ARTS
FACULTY OF ARCHITECTURE
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2015

KMITL-2015-AR-M-005-029

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2015

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ วิถี ศรัทธา พื้นถิ่น
THE NATIVE WAY OF LIFE AND FAITH
นักศึกษา นางสาวปานทิพย์ พัฒรชนม์
รหัสประจำตัว 56602006
ปริญญา ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ทศนศิลป์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อลิตา จันผิงเพ็ชร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม -

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์		ลายมือชื่อ
รองศาสตราจารย์อลิตา	จันผิงเพ็ชร	
รองศาสตราจารย์กัญจณา	ดำโสภี	
รองศาสตราจารย์มลลิกา	มังกรวงษ์	
รองศาสตราจารย์สรณรรค์	สิงหเสนี	
อาจารย์อรรถชัย	พองสมุทร	

วัน / เดือน / ปี ที่สอบ 21 กรกฎาคม 2558 เวลา 09.00 น.
สถานที่สอบ สาขาวิชาศิลปกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์รับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเชฐ สุวิทยสกุล)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

วันที่ 29 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	วิถี ศรัทธา พื้นถิ่น
นักศึกษา	นางสาวปานทิพย์ พัฒรชนม์
รหัสประจำตัว	56602006
ปริญญา	ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์
พ.ศ.	2558
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รศ. อลิตา จันผิงเพ็ชร

บทคัดย่อ

วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่ออัน ได้หล่อหลอมให้เกิดวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนา คำบอกเล่าความเชื่อต่างๆของบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่า ความดีงามที่ยึดถือปฏิบัติกันมา รวมไปถึงการถวายเป็นเครื่องบูชาที่เป็นวัฒนธรรมผ่านความเชื่อความศรัทธาเคารพ สักการะ บูชา พระพุทธศาสนา เพื่อให้เห็นคุณค่า ของวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงประเพณีท้องถิ่น ผู้คน และศาสนาเข้าไว้ด้วยกัน

วิทยานิพนธ์ภายใต้หัวข้อ“วิถี ศรัทธา พื้นถิ่น” (The Native Way of Life and Faith) ได้นำเสนอให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มีความผูกพันกับความเชื่อความศรัทธา มีประเพณีพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาอย่างช้านาน เครื่องบูชาจึงเป็นรูปแบบของการแสดงออกถึงความเคารพ ปฏิบัติบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีแห่งความเชื่อ ความงามที่เรียบง่ายและเป็นธรรมชาติ ในความเรียบง่าย ข้าพเจ้ามองเห็นความงดงามโดยนำแรงบันดาลใจที่มีต่อศรัทธาของผู้คนในพื้นที่ผ่านรูปทรง เครื่องบูชา และวัฒนธรรม มาสร้างสรรค์เป็นผลงานในรูปแบบเฉพาะตัวของข้าพเจ้าเอง เพื่อบอกเล่าให้ทุกคนเห็นถึงความงามที่เรียบง่ายแต่เต็มไปด้วยพลังทางความรู้สึก วิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ และเครื่องบูชาก็เป็นสิ่งที่คอยเชื่อมโยงความเชื่อที่ดีงามจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกุ่นหนึ่ง สร้างคุณค่าในศรัทธาให้เกิดกับพื้นที่ตน

ทั้งนี้ข้าพเจ้ามีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดให้เห็นถึงความเชื่อ ความดีงามสงบ อบอุน ด้วยดอกไม้ รูปเทียนบูชา เครื่องแทนความศรัทธาของผู้คน ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของข้าพเจ้า และยังช่วยส่งเสริมให้ลูกหลานสืบสานวิถีความเป็นพื้นถิ่นนี้สืบไป

Thesis	The Native Way of Life and Faith
Student	Ms. Parnthip Phattarachon
Student ID	56602006
Degree	Master Degree of Fine Arts
Program	Visual Arts
Year	2015
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Alita Junfungpetch

ABSTRACT

The culture, tradition and belief conduce the way of life of the natives and contribute to the faith in Buddhism and legendary belief inherited from generation to generation. These reflect the value of goodness that has been conducted by using the ceremonial offerings to show the belief, faith and worship to Buddhism so as to reveal the value of culture combining native tradition, people and religion together.

The thesis titled "The Native Way of Life and Faith" presents the way of the natives having a close bond with their belief, faith and traditional rituals inherited for a long time. Thus the ceremonial offerings represent the expression of respect and worship to their divinity. They reflect the way of belief and simple and natural beauty. In the simplicity, I clearly see the exquisiteness of the faith of people from those offerings. I picked some of my impressions and created my exclusive work to tell the people about the exquisite power of faith, the living in harmony with nature and the offerings that connect the good belief from generation to generation and make the faith value stronger in their native areas.

My aim is to convey through my paintings the belief, virtue, serenity, warmth by the flowers, garlands, incense sticks and candles, which are the items representing the faith of people. The paintings will also help promote the descendants to carry further on the native ways.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอน้อมรำลึกถึงพระคุณบิดามารดา ที่คอยอบรมสั่งสอนให้การสนับสนุนและความเข้าใจในทุกๆด้าน ขอขอบคุณสามีและลูกที่เป็นแรงผลักดันทั้งกายและใจให้ข้าพเจ้าสามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆไปได้ และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อลิตา จันผิงเพ็ชร อาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยชี้แนะ คอยให้คำปรึกษาเรื่องเรียนและในทุกๆเรื่องตลอดระยะเวลาที่ได้เป็นลูกศิษย์ รวมไปถึงคณาจารย์ทุกท่านที่คอยอบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า

คุณความดีอันใดที่พึงเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้เพื่อประโยชน์แก่ผู้สนใจและสืบสานให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไปในภายภาคหน้า ด้วยความเคารพยิ่ง

ปานทิพย์ พัฒรชนม์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญภาพ.....	VI
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของการสร้างสรรค์.....	1
1.2 แนวความคิดในการสร้างสรรค์.....	13
1.3 วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์.....	13
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	13
1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์.....	13
1.6 แหล่งข้อมูล.....	14
บทที่ 2 อิทธิพลที่ได้รับต่อการสร้างสรรค์.....	16
2.1 อิทธิพลที่ได้รับจากความเชื่อพื้นถิ่นอีสาน.....	16
2.2 อิทธิพลที่ได้รับจากงานศิลปกรรม.....	20
2.3 สรุปอิทธิพลที่ได้รับจากงานศิลปกรรม.....	33
2.4 แนวความคิดในการสร้างสรรค์.....	34
บทที่ 3 กระบวนการสร้างสรรค์.....	35
3.1 ข้อมูลจากชุมชน.....	35
3.2 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุด “วิถี ศรัทธา พื้นถิ่น”.....	43
3.3 ขั้นตอนและวิธีการสร้างสรรค์.....	44
3.4 การแก้ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	49

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และด้อย IV อ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	51
4.1 การวิเคราะห์ผลงานโดยรวม.....	51
4.2 วิเคราะห์ทัศนธาตุ (Visual Element).....	52
4.3 วิเคราะห์การจัดวางองค์ประกอบ.....	55
4.4 สรุปผลการวิเคราะห์.....	59
ภาพผลงานวิทยานิพนธ์.....	60
บทที่ 5 บทสรุป.....	66
บรรณานุกรม.....	68
ประวัติผู้เขียน.....	69

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 บุญคุณลาน ณ.หอเจ้าบ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย.....	3
1.2 บุญข้าชะ ณ.หอเจ้าบ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย.....	4
1.3 บุญข้าวประดับดิน วัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย.....	5
1.4 บุญข้าวประดับดิน วัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย.....	6
1.5 บุญข้าวประดับดิน วัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย.....	6
1.6 บุญข้าวประดับดิน วัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย.....	7
1.7 บุญข้าวสาก.....	8
1.8 บุญข้าวสาก.....	8
1.9 พิธีเลี้ยงบ้าน ณ.หอเจ้าบ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย.....	9
1.10 พิธีเลี้ยงบ้าน ณ.หอเจ้าบ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย.....	9
1.11 ถวายต้นผึ้ง แก่บน อ.ด่านซ้าย จ.เลย.....	11
1.12 ถวายต้นผึ้ง แก่บน อ.ด่านซ้าย จ.เลย.....	11
1.13 ถวายต้นผึ้ง แก่บน อ.ด่านซ้าย จ.เลย.....	11
1.14 ถวายต้นผึ้ง แก่บน อ.ด่านซ้าย จ.เลย.....	11
2.15 ต้นผึ้งแก่บนตามคำอธิษฐาน อ.ด่านซ้าย จ.เลย.....	17
2.16 กระทงข้าชะอ.นาแห้ว จ.เลย.....	18
2.17 ห่อข้าวประดับดิน อ.เมือง จ.เลย.....	19
2.18 ความเชื่อพื้นถิ่น บ้านนาพึง อ.นาแห้ว จ.เลย อ.นาแห้ว จ.เลย.....	19
2.19 ชื่อผลงานชุด “ลูกสาว” Daughters series (ปีพ.ศ. 2528) ขนาด 22.2 x 33 ซม. เทคนิค วาดเส้น.....	21
2.20 ชื่อผลงานชุด “ลูกสาว” Daughters series (ปีพ.ศ. 2528) ขนาด 22.2 x 33 ซม. เทคนิค วาดเส้น.....	21
2.21 ชื่อผลงานชุด “ลูกสาว” Daughters series (ปีพ.ศ. 2528) ขนาด 22.2 x 33 ซม. เทคนิค วาดเส้น.....	22
2.22 ชื่อผลงานชุด “ลูกสาว” Daughters series (ปีพ.ศ. 2528).....	22
2.23 ชื่อผลงานชุด “ลูกสาว” Daughters series (ปีพ.ศ. 2528).....	22
2.24 ชื่อผลงานชุด วาดเส้นบันทึกประจำวัน / Diary Drawing.....	24

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และด้วยVIอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.25	ชื่อผลงานชุด กวี / Visual Poetry..... 25
2.26	ชื่อผลงาน“แรงบันดาลใจจากช่างเขียนพื้นบ้าน”ขนาด 150x200ซม.เทคนิค สีอะคริลิก ทองคำเปลว..... 27
2.27	ชื่อผลงาน“แรงบันดาลใจจากช่างเขียนพื้นบ้าน” ขนาด 140x170 ซม.เทคนิค สีอะคริลิก ทองคำเปลว..... 28
2.28	ชื่อผลงาน“แรงบันดาลใจจากช่างเขียนพื้นบ้าน” ขนาด 120x230 ซม.เทคนิค สีอะคริลิก ทองคำเปลว 120x230..... 28
2.29	ชื่อผลงาน“แรงบันดาลใจจากช่างเขียนพื้นบ้าน”ขนาด 119x195 ซม เทคนิค สีอะคริลิก ทองคำเปลว..... 29
2.30	รายละเอียดของผลงานชุด “แรงบันดาลใจจากช่างเขียนพื้นบ้าน”..... 30
2.31	ชื่อผลงาน “การรอยคอบ” ศิลปิน สุวิชาญ เกาทอง..... 31
2.32	ชื่อผลงาน “สมาธิ” ศิลปิน สุวิชาญ เกาทอง..... 32
2.33	ชื่อผลงาน “สมาธิ” ศิลปิน สุวิชาญ เกาทอง..... 32
2.34	ชื่อผลงาน “สมาธิ” ศิลปิน สุวิชาญ เกาทอง..... 33
3.35	ภาพถ่ายจากแหล่งข้อมูล..... 35
3.36	ภาพถ่ายจากแหล่งข้อมูล..... 36
3.37	ภาพร่างผลงาน ชุดที่ 1..... 37
3.38	ภาพร่างผลงานจริงชิ้นที่ 1 ชุดที่ 1..... 38
3.39	ภาพร่างผลงานชุดที่ 2..... 39
3.40	ภาพร่างผลงานจริงชิ้นที่ 2 ชุดที่ 2..... 39
3.41	ภาพร่างผลงานชุดที่ 3..... 30
3.42	ภาพร่างผลงานจริงชิ้นที่ 3 ชุดที่ 3..... 41
3.43	ภาพร่างผลงานชุดที่ 4..... 41
3.44	ภาพร่างผลงานจริงชิ้นที่ 4 ชุดที่ 4..... 42
3.45	ภาพร่างผลงานชุดที่ 5..... 42
3.46	ภาพร่างผลงานจริงชิ้นที่ 5 ชุดที่ 5..... 43
3.47	วัสดุอุปกรณ์ในการทำพื้น..... 44

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และตั้ง **VII** อ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
3.48 นำส่วนผสมต่างๆมาคนให้เข้ากัน.....	45
3.49 ทาดินสอพองที่เข้ากับส่วนผสมแล้วลงบนพื้นกระดาน.....	46
3.50 ตากไว้ให้แห้งสนิท.....	47
3.51 ลักษณะพื้นผิวก่อนขัด.....	47
3.52 ขัดหลายรอบจนกว่าจะเรียบเนียน.....	48
3.53 ร่างภาพด้วยดินสอเบอร์ 3H ,4H,5H.....	49
4.54 เส้น.....	53
4.55 รูปทรง.....	53
4.56 สีและน้ำหนัก.....	53
4.57 พื้นผิวหยาบและเรียบ.....	54
4.58 ที่ว่าง.....	54
4.59 วิเคราะห์โครงสร้างภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1.....	55
4.60 วิเคราะห์โครงสร้างภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3.....	56
4.61 วิเคราะห์โครงสร้างภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4.....	56
4.62 วิเคราะห์โครงสร้างภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	56
4.63 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1.....	61
4.64 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2.....	62
4.65 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3.....	63
4.66 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4.....	64
4.67 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	65

บทที่ 1

บทนำ

วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ นั้น ได้หล่อหลอมให้เกิดวิถีชีวิตของคนในพื้นที่นั้น เกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนา คำบอกเล่าความเชื่อต่างๆของบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น สืบเนื่องต่อกันมา ซึ่งสะท้อนคุณค่าความดีงามที่ยึดถือปฏิบัติกันมา โดยใช้เครื่องบูชาเป็นวัตถุที่แสดงออกผ่านความเชื่อความศรัทธา เคารพ สักการะ บูชา พระพุทธศาสนา เพื่อให้เห็นคุณค่า ของวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงประเพณีท้องถิ่น ผู้คน และศาสนาเข้าไว้ด้วยกัน

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการสร้างสรรค์

เครื่องบูชาในประเพณี พิธีกรรม พื้นถิ่นอีสานที่ชาวบ้านนำมาถวายนั้น กอปรรวมกันอย่างเป็นระเบียบบ้างไม่เป็นระเบียบบ้าง บางกองน้อยบางกองอาจจะเยอะและปะปนกันอยู่ ถ้าเรามองผิวเผินก็เป็นเพียงแค่อะไรของเซ่นไหว้ ธรรมดาทั่วไปที่เราพบเจอได้เมื่อมีประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ แต่เมื่อเราลองมองให้ลึกถึงรายละเอียดก็จะเห็นถึงความเชื่อความศรัทธาที่กอปรรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ชาวเจ้าได้มองเห็นความงามในรายละเอียดของเครื่องบูชาเหล่านั้น ความหมายต่างๆนาๆที่แฝงไปด้วยความเชื่อและศรัทธาของชาวบ้าน ทำให้ชาวเจ้าเกิดความประทับใจในสิ่งละพั้นละน้อยของผู้คนที่หล่อหลอมรวมกันอยู่อย่างสวยงามและอบอวลไปด้วยความศรัทธา จึงเป็นที่มาของการสร้างสรรค์ผลงาน

มนุษย์เรามีความผูกพันอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมของวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดมาในสถาบันเล็กๆคือ ครอบครัว เป็นสถาบันแรกเริ่มที่ทุกคนต้องรู้ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และคติความเชื่อต่างๆ ที่บรรพบุรุษได้ให้เรียนรู้อบรมสั่งสอนสืบต่อกันมา ถือได้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นแบบแผนของสังคมในแต่ละภาค สังคมแต่ละสังคมก็ย่อมมีความแตกต่างในเรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และคติความเชื่อแตกต่างกันออกไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละภาค ประเพณีและพิธีกรรมจึงเป็นการกระทำกิจกรรมทางสังคมที่ผู้คนส่วนใหญ่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ประเพณีเป็นบรรทัดฐานเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ตามความคิดความเชื่อปฏิบัติเพื่อความเจริญแห่งตนและวิถีสังคมชนบท เป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

จุดเริ่มต้นประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย ซึ่งตลอดระยะเวลาหลายร้อยปี ได้ผ่านกระบวนการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิม กับประเพณีวัฒนธรรมภายนอก จนตกผลึกกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่นที่ยังคงถ่ายทอดความงดงามมาสู่คนรุ่นหลังให้รักษาและปฏิบัติกันมา จวบจนปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยอีสาน มีรากฐานมาจากความเชื่อของศาสนา พุทธที่ปรับให้เข้ากับจารีตพื้นบ้านและยังให้ความนับถือกับผีที่เป็นความเชื่อดั้งเดิมของคนใน บริเวณนี้ ชาวอีสานผู้ยึดมั่นอยู่ในจารีตประเพณีที่เรียกว่า “ฮีดบ้านคองเมือง” หรือ “ฮีดสิบสองคองสิบสี่” ที่มุ่งให้ผู้คนช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ร่วมกันทำกิจกรรมให้กับสังคมและหมู่บ้านของตน ฮีดสิบสองคองสิบสี่เป็นประเพณีที่สำคัญในรอบ 12 เดือน มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอาชีพ เกษตรกรรมทำนาและปากท้องของชุมชนเป็นส่วนใหญ่ยกตัวอย่าง เช่น ประเพณีไทยเดือนยี่ ทำบุญคูณลาน หรือบางครั้งเรียกว่า ทำบุญกองข้าว การทำบุญคูณลาน เป็นช่วงเวลาหลังจากที่ ชาวบ้านเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วชาวนาจะนำเฉพาะข้าวเปลือกล้น ๆ ไปสู่ลาน ทำเป็นกองเหมือน จอมปลวก ทำพิธีบวงสรวงแม่โพสพเลี้ยงพระภิกษุเจ้าที่ ผู้ขวัญข้าว และนิมนต์พระสงฆ์สวดพระ พุทธมนต์และถวายอาหารเป็นอันเสร็จพิธี

1.1.1 ประเพณีฮีดสิบสองคองสิบสี่

ฮีดสิบสอง คองสิบสี่ ประเพณีของอีสาน ภาคอีสานเป็นภาคที่มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมคติความเชื่อวิถีปฏิบัติที่หลากหลายแต่ละฤดู เดือน จะมีพิธีปฏิบัติกิจกรรมตามความ เชื่อหลากหลาย ชาวอีสานจะรู้จักดี คือฮีดสิบสองคองสิบสี่

ฮีดสิบสอง คือประเพณี 12 เดือนของชาวอีสานที่ต่างจากประเพณี 12 เดือนของภาคอื่นหลาย ประเพณี คองสิบสี่ คือแนววิถีที่ควรที่ต้องปฏิบัติ 14 ประการเปรียบได้ว่าเป็นกฎหมายที่ต้องทำตาม อย่างเข้มงวดซึ่งมีทั้งพิธีของเจ้าฟ้ามหากษัตริย์ พระภิกษุสงฆ์และประชาชนทั่วไป

ฮีดสิบสอง คองสิบสี่ เป็นภูมิปัญญา มรดกอันล้ำค่าของปราชญ์อีสานที่ทุกคนควรศึกษา และทำความเข้าใจในพื้นฐานความเชื่อคติเดิมชาวอีสานมากขึ้น เป็นส่วนที่ทำให้ชาวอีสานมีความ สงบสุขร่มเย็นมาโดยตลอดเพราะมีการยึดมั่นที่เปรียบเหมือนธรรมบัญญัติชาวอีสานตราบเท่าจน ปัจจุบัน(บางส่วน) แต่ก็มีหลายแห่งที่ทิ้งฮีดเก่าคองเดิม นำวัฒนธรรมต่างชาติมาโดยไม่พิจารณา ทำให้สังคมส่วนนั้นมีความวุ่นวาย เกิดปัญหาหลาย ๆ อย่างขึ้น โดยฮีดสิบสองคองสิบสี่นี้ จะ ประกอบไปด้วย ฮีด 12 ฮีด และคอง 4 ประเภท มี 14 คอง ได้แก่ ฮีด บุญเข้ากรรม(บุญเดือนอ้าย) ฮีด บุญคูณลาน เดือนยี่ ฮีด บุญข้าวจี่(เดือนสาม) ฮีด บุญเวสหรือบุญมหาชาติ (เดือนสี่) ฮีด บุญสงกรานต์ (บุญเดือนห้า) ฮีดบุญบั้งไฟ (บุญเดือนหก) ฮีดบุญซำฮะ(บุญเดือนเจ็ด) ฮีดบุญ เข้าพรรษา ฮีดบุญข้าวประดับดิน ฮีดบุญข้าวสาก ฮีดบุญออกพรรษา ฮีดบุญกฐิน ฮีดสิบสอง เป็นประเพณีการทำบุญที่มีประจำเดือนชาวอีสาน ประสมประสานระหว่างแนวคิดของ พระพุทธเจ้า พราหมณ์และผี ก่อนที่ศาสนาพุทธเข้าสู่ไทย โดยเฉพาะดินแดนอีสานนั้นประเพณี ตามฮีดคองเดือนต่างๆมีมานาน สมัยก่อนจะเน้นพิธีทางของผีและพราหมณ์มากกว่าเพราะเชื่อ

เรื่องภูตผีปีศาจ วิญญาณ เปรตเทวดาอารักษ์ต่างๆ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูตผีที่มองไม่เห็นตัวจะมีอิทธิพล เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้โดยไม่ว่ากรณใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่อชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้นพิธีกรรมส่วนใหญ่จึงวนเวียนอยู่กับเรื่องผีโดยมีพอกะจ้ำเป็นผู้นำทางพิธี เมื่อศาสนาเข้าสู่ไทยดินแดนอีสาน ความเชื่อและพิธีกรรมจึงได้เปลี่ยนไปบ้าง ได้นำพิธีกรรมทางศาสนาเข้าประสมประสาน มีพระสงฆ์องค์เจ้าเข้ามีส่วนร่วมมีพระเป็นผู้นำในบางพิธี แต่ส่วนใหญ่ยังมีปราชญ์หมู่บ้านเป็นผู้นำและจะเอนไปทางแนวพราหมณ์และผีมากกว่า คงสืบสืบมีหลายประเภทแต่สามารถแบ่งประเภท ได้แก่ คลองประเภทสอนผู้ปกครอง คลองประเภทสอนพระสงฆ์ คลองสอนประชาชนทั่วไปและสุดท้ายที่สำคัญคือคลองสอนคนทุกเพศ วัย ทุกฐานะ เป็นสิ่งที่ทุกคนควรมีเพื่อขัดเกลาคอยบ่งชี้ให้ผู้คนต้องปฏิบัติตามทำให้สังคมอีสานมีความสุขร่มเย็น ข้าพเจ้าจึงขอยกตัวอย่างประเพณีพอกะจ้ำพิธีกรรม ความเชื่อที่เป็นที่มาและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าดังต่อไปนี้

1.1.2 ฮีต บุญคุณลาน (เดือนยี่)

เป็นบุญที่ทำขึ้นเพื่อแสดงความเคารพ ในปัจจัยยังชีพของคน คือข้าวที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับลูกหลานในการที่ได้ข้าวมาวันนี้ยากลำบากและถือว่าปีใดบุญลานมีข้าวเยอะแสดงว่าปีนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ดีและเป็นการทำให้เกิดสิริมงคลแก่ชาวบ้านและขอขอบคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ผีปู่ตา ผีตาแฮก เจ้าแม่โพสพ ที่ประทานข้าวมาอย่างอุดมสมบูรณ์

ภาพที่ 1.1 บุญคุณลาน ณ.หอเจ้าบ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย

เมื่อครั้งพุทธกาลมีหนุ่มสองพี่น้องทำนาที่เดียวกัน พอข้าวออกรวงน้องชวนพี่ทำข้าวมธุปายาส แต่พี่ไม่เห็นด้วยเลยแบ่งนากันทำ เมื่อทำนาคนเดียว พี่น้องได้ทำบุญอย่างต่อเนื่องเป็นระยะตามเวลาของการเก็บเกี่ยวข้าวเป็นช่วงๆ แก้วครั้ง ตั้งแต่ข้าวเป็นน้ำนมจนกระทั่งเก็บเกี่ยวใส่ยุ้งฉางโดยปรารถนาสำเร็จพระอรหันต์ในอนาคต พอถึงพุทธศาสนาสมณโคตม และเกิดได้ออกบวชสำเร็จพระอรหันต์เป็น อัญญาโกทัตถุญะ ส่วนพี่ทำบุญครั้งเดียวตอนทำนาเสร็จ เกิดเป็น สุภัททปริพาชก สำเร็จอนาคามีผลเป็นพระอริยบุคคลองค์สุดท้ายในพุทธศาสนา เนื่องจากอานิสงส์จากการทานข้าวน้อย เมื่อชาวบ้านทราบอานิสงส์จากการทำบุญนี้จึงนิยมทำบุญคุณลานต่อกันมา โดยการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำพิธีใช้บริเวณวัดเป็นลานข้าว โดยคายหญ้าออกแล้วใช้มูลควายผสมน้ำเทราด ก่อนวันงานจะนำข้าวมารวมกันตามศรัทธา นิมนต์พระ 9 รูปจาก 9 วัดมาเจริญพุทธมนต์ที่ลานข้าว เอาด้ายสายสิญจน์พันรอบฐานพระพุทธรูปและภาชนะใส่น้ำมนต์ผ่านพระ และรอบลานข้าวเมื่อเสร็จแล้วก็เทศฉลอง 1 ถิ่นท์ กลางคืนอาจมีมหรสพคบบัน ตอนเช้าถวายอาหาร พรมน้ำมนต์และนำน้ำไปรดที่นาตนเอง

เชื่อว่าข้าวในนาจะงามไม่มีศัตรูพืชชุกกรานพร้อมกรวดน้ำอุทิศแก่ญาติผู้ร่วงลับตลอดเทพ ยาดาเมื่อได้รับกุศลก็จะอวยพรให้ฝนตกตามฤดูกาลเมื่อเสร็จพิธีก็จะนำข้าวเก็บยุ้งฉางวัดหรือขาย

1.1.3 ฮีต บุญข้าสะ(บุญเดือนเจ็ด)

ภาพที่ 1.2 บุญข้าสะ ณ.หอเจ้าบ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย

เป็นบุญที่จัดขึ้นเพื่อทำพิธีบั้งควาน ชับไล่ความเสนียดจัญไรภูตผีปีศาจออกจากหมู่บ้าน บางแห่งเรียกว่า บุญเบิกบ้าน หรือ บุญบ้านเป็นบุญที่แต่ละหมู่บ้านจะทำไม่ขาด เป็นบุญเกี่ยวกับ ภูตผีปีศาจ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน ผีปู่ตา ผีตาแฮก มเหศักดิ์หลักเมือง ที่คอยคุ้มครองหมู่บ้าน ชาวบ้านเชื่อว่าจจะรวมผีบรรพบุรุษอยู่ด้วยที่ช่วยดลบันดาลให้ชาวบ้านเมืองมีความสุข

มีเรื่องเล่าไว้ในคัมภีร์ธรรมบทว่า ครั้งหนึ่งเมืองไพลาตี เกิดภาวะข้าวยากมากแพง ประชาชนขาดแคลนอาหาร(ทุพภิกขภัย)เพราะฝนแล้ง สัตว์เลี้ยงตาย มีโรคห่าทำให้ผู้คนล้มตายจึงพากันไปนิมนต์พระพุทธเจ้ามาบิณฑบาตโดยมีพระ 500 รูป เดินทางเรือ 7 วันจากกรุงราชคฤห์ เมื่อมาถึงเมืองไพลาตี ฝนก็ตกหนักพัดพาซากศพออกจากหมู่บ้านไปจนหมดสิ้น พระพุทธเจ้าได้ทำน้ำมนต์ใส่บาตรและมอบให้พระอานนท์ไปพรหมทั่วเมือง โรคภัยไข้เจ็บก็หาย ดังนั้นคนโบราณและคนในอีสานจึงทำบุญข้าสะมาจนถึงปัจจุบัน ในเดือน 7 ของทุกๆปี

ซึ่งบุญนี้จะเป็นการทำบุญตักบาตรในหมู่บ้านและมีการชิงด้ายไปทั่วทุกหลังคาเรือน โดยนิมนต์ 4-9 รูปมาเจริญพุทธมนต์ แล้วมีพิธีผูกข้อต่อแขนซึ่งกันและกันของคนในหมู่บ้านที่ได้ฝ้ายจากการทำพิธีและมีการนำกรวดทรายหรือหินไปหว่านรอบๆหมู่บ้านหรือหลังคาบ้าน เพราะเชื่อว่าเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นการกันผีหรือสิ่งจัญไรเข้าหมู่บ้าน นอกจากพิธีเหล่านี้แล้วชาวบ้านก็จะเก็บสิ่งที่ไม่ดีออกจากบ้านตน เช่นของเก่า เสื้อผ้าขาด ก่องข้าว เพื่อให้บ้านเรือนตนสะอาด บริสุทธิ์และเชื่อว่าเมื่อเอาของเก่าออกจากบ้านเมื่อผีเห็นของเหล่านี้อยู่นอกบ้านแล้วจะไม่เข้าบ้านจึงมีการเลี้ยงผีให้ถูกต้องตามประเพณี

1.1.4 ฮีต บุญข้าวประดับดิน (เดือนเก้า)

เป็นบุญสิ้นเดือนเก้า ที่เรียกอีกอย่างว่า บุญข้าวสาก นำอาหารคาวหวาน หมากพลูหรือจัดใส่กระหวางไว้บนพื้น ใต้ต้นไม้เพื่อเป็นการเซ่นดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ ที่มีความสำคัญต่อชาวอีสานเพราะเชื่อว่าเป็นบุญที่ต้องส่งส่วยให้กับผีฮักและผีบรรพบุรุษ เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ ทรัพย์สิน ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ไม่มีภัยร้ายใดๆ มาเยือน

1.1.5 บุญข้าวประดับดิน (เดือนเก้า)

เนื่องจากคนลาวไทยอีสานมีความเชื่อสืบต่อกันมานาน ว่ากลางคืนเดือนเก้าดับ (แรมสิบค่ำเดือนเก้า) เป็นวันที่ประตูรกเปิด ยมบาลปล่อยผีนรกออกมาเยี่ยมญาติในโลกมนุษย์คืนเดียวในรอบปี จึงพากันจัดห่อข้าวไว้ให้แก่ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้ว และมีการอ้างเรื่องเปรตของพระเจ้าพิมพิสารด้วยว่า ครั้งพุทธกาลญาติของท่านกินของสงฆ์ ตายไปแล้วเกิดเป็นเปรตเมื่อท่านถวายอาหาร แต่พระเจ้าและภิกษุเปรตไม่ได้รับผลบุญจึงส่งเสียงดังเพื่อขอส่วนบุญ เมื่อท่านได้ยินรุ่งเช้าจึงได้หาสาเหตุจากพระพุทธเจ้าและทรงทราบจึงได้อุทิศบุญไปให้เปรต ต่อจากนั้นมาเปรตเหล่านี้ก็ไม่มารบกวนอีกเพราะได้รับผลบุญชาวอีสานจึงถือเอาเหตุการณ์นี้ทำบุญข้าวประดับดิน

โดยเตรียมอาหารถวายสงฆ์และการห่อข้าวประดับดินโดยใช้ใบตองห่อข้างเหนียว กับเนื้อปลา ไก่ หมูใส่เล็กน้อยพร้อมของหวานเช่นน้ำอ้อย กัลลวยสุก มะละกอสุก พร้อมกับหมากคำ พลูดำ บุหรี่ เมียงห่อใบตองโดยเมื่อถึง 14 ค่ำเข้ามีดชาวบ้านจะนำสิ่งที่เตรียมไปวางตามที่ต่างๆพร้อมจุดธูปเทียนหรือบอกกล่าวก็ได้

ภาพที่ 1.3. บุญข้าวประดับดิน วัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย

ภาพที่ 1.4 บุญข้าวประดับดิน วัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย

ภาพที่ 1.5 บุญข้าวประดับดิน วัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.6 บุญข้าวประดับดิน วัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย

1.1.6 ฮีต บุญข้าวสาก (เดือนสิบ)

บุญข้าวสากเป็นบุญที่ทำเพื่ออุทิศให้แก่ผู้ตายหรือเปรต โดยมีเวลาห่างจากบุญข้าวประดับดินเพียง 15 วันเป็นเวลาที่เปรตต้องกลับไปอยู่ที่ของตน ซึ่งทั้งสองบุญนี้จะมีลักษณะคล้ายๆกันคือการห่อข้าวส่งให้เปรต รวมทั้งบรรพบุรุษญาติพี่น้องของผู้ทำบุญด้วยและเปรตไม่มีญาติด้วย และทุกคนให้ความสำคัญกับบุญนี้มาก เพราะเชื่อว่าผีบรรพบุรุษจะมีความหิว กำลังรอส่วนบุญจากงานนี้เมื่อถึงงานบุญจึงทำกันอย่างคร่ำครวญ และพี่น้องแม่จะอยู่ห่างไกลก็ต้องกลับบ้านไปเยี่ยมเยียนกัน และมีของฝากให้กัน

โดยมีเรื่องเล่ากันว่า มีบุตรชายกฏุมพี ผู้หนึ่ง เมื่อพ่อสิ้นชีวิตแม่ได้หาหญิงมาให้เป็นภรรยา แต่อยู่ด้วยกันหลายปีไม่มีบุตรแม่จึงหามาให้อีกและมีลูกเมียหลวงอีกจางจึงคิดฆ่าทั้งแม่และลูก และเกิดความอาฆาตของเมียน้อย ซาติต่อมาทั้งเกิดเป็นไก่และแมว แมวจึงกินไก่และไข่ ต่อมาเกิดเป็นเสือ และกวาง เสือจึงกินลูกและกวาง ซาติสุดทายเป็นคนและเป็นยักษ์ผีพองฝ่ายที่เกิดเป็นคนและมีลูกยักษ์ก็กินลูกถึงสองครั้งต่อมาพอมีครรภ์ที่สามจึงไปอยู่กับพ่อแม่เมื่อคลอดเห็นว่าปลอดภัยจึงพาสามีและลูกกลับวัดมหาวิหาร ซึ่งพอดีกับที่พระพุทธเจ้ากำลังเทศนาอยู่นางจึงนำลูกและสามีเข้าขอชีวิต ยักษ์จะเข้าไปในเขตวัดไม่ได้เพราะเทวดากั้นทาง พระพุทธเจ้าจึงให้พระอานนท์เรียกยักษ์มาฟังธรรมเพื่อไม่ให้พยายามทวงเวรกัน แล้วให้ยักษ์ไปอยู่ที่หัวไร่ปลายนาเพราะมีความรู้เกี่ยวกับน้ำ ฝนดีเพื่อแจ้งให้ชาวเมืองทราบจึงเกิดความนับถือมากมีการนำอาหารไปส่งโดยส่วเสมอแล้วนางยักษ์ก็นำไปเป็นสลากภัตแต่ภิกษุวันละแปดที่เป็นประจำ ชาวอีสานจึงถือการถวายสลากภัตหรือบุญข้าวสากนี้เป็นประเพณีสืบมา และนอกจากจะเอาข้าวสากไปถวายภิกษุและวางบริเวณวัด เพื่ออุทิศกุศลแก่ญาติพี่น้องผู้ล่วงลับชาวนายังเอาอาหารไปเลี้ยงนางยักษ์หรือนางผีเสื้อนาในบริเวณนาของตนแต่เรียกว่า ตาแยก

โดยเมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน สิบ จะมีการทำบุญตักบาตรที่วัด ถวายทานอุทิศส่วนกุศลให้ญาติผู้ล่วงลับ ตอนเพลจะทำเป็นสำรับพานอาหารถวายอีกหรือถวายสลากภัต และการจับสลากใบแรกมักเป็นสนใจแก่ชาวบ้านมาเพราะหากจับได้ของคนที่มิฐานะไม่ค่อยดีก็จะทำนายตามนั้น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หากจับได้ผู้มีฐานะดีก็ทำนายว่าข้าวกล้าในนาดี อุดมสมบูรณ์ อยู่เย็นเป็นสุขหลังจากนี้ก็มีการพึ่ง เทศน์ถวายฉลองข้าวสากและกรวดน้ำอุทิศกุศลก็เสร็จพิธี

ภาพที่ 1.7 บุญข้าวสาก

ภาพที่ 1.8 บุญข้าวสาก

คลองสิบสี่ หมายถึงแนวทางปฏิบัติวิถีทางที่ดีที่นักปราชญ์บรรพบุรุษชาวอีสานวางไว้ เพื่อให้ ผู้ปกครองนำไปเป็นแนวทางในการปกครอง พ่อแม่นำไปสอนลูกปู้ยาตายายนำไปสอนหลาน พระ นำไปสอนพุทธศาสนิกชนและประชาชนเพื่อนำไปปฏิบัติ และเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีทั้งหมด 14 ข้อซึ่งเป็นแนวปฏิบัติระดับบุคคลครอบครัวและส่งผลกระทบต่อส่วนรวม ซึ่งยกได้ 2 แนวคือบุคคลทั่วไป และสำหรับท้าวพระยาข้าราชการผู้ปกครองบ้านเมือง ซึ่งความเป็นจริงคลองสิบสี่มีความเป็นมา จากประเทศลาวเพราะกฎหมายมีคลองสิบปรากฏชัดเจนและชาวอีสานก็ใช้ภาษาอักษรลาวและ คบประชนแก่ก็อ่านออกได้มากทำให้คลองสิบสี่ถูกนำเข้าสู่อีสานได้ง่าย เป็นแบบอย่างฮิตคลอง จนถึงปัจจุบัน

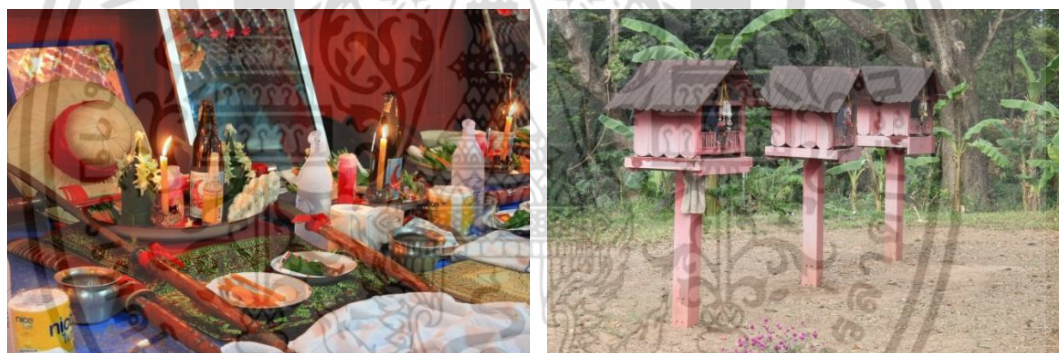
คลองสิบสี่มีหลายประเภทต่างกันแต่สามารถแบ่งได้มี 3 ประเภท ได้แก่ สำหรับประชาชน ทั่วไป พระสงฆ์ และผู้ปกครองตั้งผู้ใหญ่บ้านจนถึงมหากษัตริย์ ลักษณะความเชื่อความเชื่อของสังคมชาวบ้าน ส่วนใหญ่เป็นความเชื่อที่ผสมผสาน ระหว่างผี บรรพบุรุษ และความเชื่อที่เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นความเชื่อที่เกี่ยวเนื่องต่อกันมา เชื่อว่าผีบรรพ บุรุษเป็นผู้คุ้มครอง ลูกหลาน ในครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุข

พิธีเลี้ยงผีปู่ตา เป็นเหตุการณ์หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำนา ปลูกข้าวอย่างใกล้ชิด ผลคำ ทำนายเป็นเช่นไร? ชาวบ้านมักจะนำไปเป็นข้อมูลในการเตรียมตัวทำนาในปีนั้นๆ นอกจากนั้นปู่ ตา ยังมีความสำคัญกับหมู่เพราะเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นผู้อนุรักษ์ป่าไม้ชุมชนของหมู่บ้านนั้นๆ ให้ ยังคงอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาหารเลี้ยงชุมชนตราบเท่าลูกหลาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.9 พิธีเลี้ยงบ้าน ณ. หอเจ้าบ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย

ภาพที่ 1.10 พิธีเลี้ยงบ้าน ณ. หอเจ้าบ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย

ความเชื่อเรื่องผี เป็นความเชื่อที่เป็นบ่อเกิดแห่งพฤติกรรมเป็นที่มาของขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม เป็นที่รวมแห่งมรดกด้านภูมิปัญญา และเป็นตัวแสดงออกถึงเอกลักษณ์ ของท้องถิ่นซึ่งนำวิถีชีวิตของบุคคลและสังคม สังคมอีสานมีความเชื่อเรื่องผี ซึ่งจากความเชื่อนี้ จะมองเห็นถึงภูมิปัญญาของคนโบราณที่พยายามสะสมอุบาย และแนวทางปฏิบัติที่เห็นว่าดี เหมาะสมกับสภาพสังคมไว้ให้ลูกหลานได้ทำตาม และแสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอีสาน เป็น กุศโลบายซึ่งนำวิถีชีวิตด้านความเชื่อของคนอีสานสู่ความสันติสุขร่วมกัน อาจมีเพิ่มมีลดมีการ เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพและกาลสมัย หากความเชื่อตรงกันก็เกิดสันติสุขการเลี้ยงผีปูตานี้จะจัด ขึ้นในเดือนหก (ประมาณเดือนพฤษภาคม) วันพุธ (จะเป็นวันพุธสัปดาห์ไหนก็ได้) ตอนเช้า พิธีนี้มี "จั่ว" เป็นผู้ดำเนินการ โดยป่าวประกาศให้ลูกบ้านทราบว่า จะทำพิธีวันไหน และให้ ลูกบ้านบริจาค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เงิน ข้าวของตามศรัทธาให้แก่เจ้า เพื่อจะได้นำไปซื้อเครื่องเช่นมาทำพิธี ซึ่งมีไก่ 3 ตัว เหล้า 1 ขวด บุหรี่ ยาสูบ หมาก ผ้าขึ้น ดอกไม้ และรูปเทียน

1.1.7 พระธาตุศรีสองรัก

เป็นปูชนียสถานศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเลย ประดิษฐานอยู่ตรงจุดกึ่งกลางระหว่างลำน้ำโขงและลำน้ำหมัน ห่างจากตัวอำเภอด่านซ้ายประมาณ ๑ กิโลเมตร องค์พระธาตุศรีสองรักเป็นเจดีย์สีขาวก่อด้วยอิฐถือปูน รูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีฐานเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ ๘ เมตร สูงประมาณ ๓๒ เมตร บนยอดพระธาตุมีแก้วครอบเป็นโคม และมีกระดิ่งลูกเล็ก ๆ แหวนอยู่เหนือโคม

ตามประวัติกล่าวว่า ผู้สร้างพระธาตุศรีสองรักคือสมเด็จพระมหาจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยา และพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุต เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๑๐๓ แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๑๐๖ จึงกล่าวได้ว่าเป็นเจดีย์ที่มีสาเหตุการสร้างต่างไปจากเจดีย์อื่น เพราะสร้างขึ้นเพื่อเป็นการประสานความรักและความเป็นไมตรีของกษัตริย์สองแคว้น จนเป็นที่มาของชื่อพระธาตุ “ศรีสองรัก”

การบนบานต่อองค์พระธาตุศรีสองรัก จะทำได้โดยผู้บนขอให้ เจ้ากวน (ผู้ชายมีหน้าที่เข้าทรง ขณะทำพิธี ผู้สืบทอด ตามประเพณีและจะมาจากเชื้อสายสกุล "เชื้อบุญมี") นางเทียม (เป็นหญิงที่มีหน้าที่ให้วิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์เข้าทรง) หรือแสน (แสน หมายถึง ผู้เฒ่าชายผู้มีหน้าที่เป็นข้าเฝ้าขณะพระเสด็จเมืองเข้าทรงเจ้ากวน หรือนางเทียม มีหน้าที่ปฏิบัติพิธีต่าง ๆ นางแต่ง (คือข้าเฝ้าและผู้ปรนนิบัติฝ่ายหญิง) ในขณะที่ผู้บนบนบานศาลเจ้าประจำเมืองอำเภอด่านซ้าย หรือจะขอให้ทำพิธีบนบานให้โดยเฉพาะก็ได้ การบนบานโดยเฉพาะทำได้โดยผู้บนนำดอกไม้ และเทียนที่เรียกว่า ชัน 5 และชัน 8 คือนำดอกไม้และเทียนใส่ขันหรือพาน ชันละ 5 คู่ และ 8 คู่ ไปขอให้แสนผู้ใดผู้หนึ่งช่วยทำพิธีบนบานต่อองค์พระธาตุศรีสองรัก โดยบอกว่าจะบนบานด้วยต้นผึ้งใหญ่หรือต้นผึ้งน้อยอย่างใดอย่างหนึ่งและเมื่อเรื่องหรือธุรกิจที่บนบานสำเร็จเรียบร้อยก็ไปทำการแก้บนตามที่บนบานไว้ต่อไป

1.1.8 การแก้บนในบริเวณรอบพระธาตุซึ่งเข้าได้เฉพาะผู้ชาย

ส่วนหญิงสามารถไหว้ด้านนอกได้และการวางต้นผึ้งน้อยเพื่อแก้บนคำว่า "ต้นผึ้งใหญ่" หมายถึง ต้นดอกผึ้งที่ทำเป็นต้นปราสาทขึ้นด้วย โครงไม้ไผ่หุ้มด้วยกาบกล้วย แล้วประดับด้วยดอกผึ้ง และมีไม้คาน 2 อัน มัดติดฐานต้นผึ้งสำหรับใช้ห้ามด้วย ส่วน "ต้นผึ้งน้อย" หมายถึง ต้นผึ้งขนาดเล็กที่ทำด้วยหนอกกล้วยที่ควนทำเป็นฐานสี่เหลี่ยมที่ได้จากลวกกล้วยขนาดเล็ก สำหรับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถือและตั้งต้นผึ้ง ประดับด้วยดอกไม้ตามลำต้นและก้านใบ ซึ่งทำจากเทียนไขตัดเป็นดอกแล้ว
เสียบตามกาบกล้วย แล้วกล่าวคำแก้บนเป็นเสร็จพิธี การแก้บนนี้จะต้องขอให้แสนคนใดคนหนึ่ง
เป็นผู้ทำพิธี และกล่าวคำแก้บนด้วยต้นผึ้งน้อยและขันห้า ขันแปด

ภาพที่ 1.11 ถวายต้นผึ้ง แก้บน อ.ด่านซ้าย จ.เลย

ภาพที่ 1.12 ถวายต้นผึ้ง แก้บน อ.ด่านซ้าย จ.เลย

ภาพที่ 1.13 ถวายต้นผึ้ง แก้บน อ.ด่านซ้าย จ.เลย

ภาพที่ 1.14 พระธาตุศรีสองรัก
อ.ด่านซ้าย จ.เลย

ข้าพเจ้าได้รับแรงบันดาลใจมาจากประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อของคนในพื้นที่อีสาน และ
จ.เลย ภูมิลำเนาข้าพเจ้าเอง ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ก็ได้มาจากที่นั่น ในประเพณีต่างๆก็มีเครื่องไหว้
สักการะที่สวยงาม พิธีกรรมความเชื่อก็มีของเช่นไหว้ขอพรตามความศรัทธา ข้าพเจ้ามองว่า สิ่ง
เหล่านี้เป็นตัวบอกถึงความมี “เอกลักษณ์” ที่ควรจะสืบทอด สืบสานจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งให้
คงอยู่สืบไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 แนวความคิดในการสร้างสรรค์

วิถีชีวิตของคนในพื้นที่มีความผูกพันกับความเชื่อความศรัทธา มีประเพณีพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาอย่างช้านาน เครื่องบูชาจึงเป็นรูปแบบของการแสดงออกถึงความเคารพ ปฏิบัติบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีแห่งความเชื่อ ความงามที่เรียบง่ายและเป็นธรรมชาติ ในความเรียบง่ายนั้นข้าพเจ้ามองเห็นความงดงามผ่านความศรัทธาของผู้คน จากเครื่องบูชาเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน และหยิบยกบางส่วนที่ประทับใจขึ้นมาสร้างสรรค์เป็นผลงานในรูปแบบเฉพาะตัวของข้าพเจ้าเอง เพื่อบอกเล่าให้ทุกคนเห็นถึงพลังความศรัทธาที่งดงาม วิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ และเครื่องบูชาที่เป็นสิ่งที่คอยเชื่อมโยงจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง สร้างคุณค่าในศรัทธาให้เกิดกับพื้นที่ตน

ในส่วนของพื้นที่ว่างนั้น ข้าพเจ้าสื่อให้เห็นถึงความสนใจที่อยู่ในตัวงานมากกว่าที่จะสนใจในพื้นที่ว่างการปล่อยให้ไม่ได้สนใจเวลา และสถานที่ นอกเหนือจากความศรัทธาที่อยู่กับเครื่องบูชา นั้น ข้าพเจ้าเลือกการดรออิ้งที่เป็นการแสดงออกที่เรียบง่ายสื่อสารแบบตรงไปตรงมา กับบรรยากาศที่อบอุ่น และสะท้อนความสงบงามภายในใจ

1.3 วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1.3.1 เพื่อนำเสนอความประทับใจของตัวข้าพเจ้าที่มีต่อประเพณีพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาของบรรพบุรุษ

1.3.2 เพื่อถ่ายทอดให้เห็นถึงเครื่องของบูชาตามความเชื่อความศรัทธาของคนในพื้นที่อิสาน

1.3.3 เพื่อค้นหาแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานให้สอดคล้องกับรูปแบบและเนื้อหาด้วยเทคนิคและวิธีการเฉพาะตัวประกอบกับแนวความคิดที่ต้องการแสดงออกมาเป็นผลงานจิตรกรรม

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตของเนื้อหา

ข้าพเจ้ามีความสนใจ และให้ความสำคัญกับความเชื่อความศรัทธาของผู้คนในพื้นที่อิสาน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของตัวข้าพเจ้าเอง สิ่งที่ผู้คนเหล่านั้นแสดงออกซึ่งความเชื่อความศรัทธาด้วยเครื่องของบูชาที่เรียบง่ายในวิถีชีวิตเข้ามาประกอบประเพณี พิธีกรรมที่สืบทอดกันมา ข้าพเจ้าจึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้หยิบยกเครื่องบูชาเหล่านี้มาสร้างสรรค์เป็นผลงานที่มีทั้งการจัดวางและ สร้างบรรยากาศให้เกิดขึ้นในผลงานในรูปแบบของตัวเอง

1.4.2 เทคนิควิธีการในการสร้างสรรค์

เทคนิคที่ใช้ในการทำงานคือการตรออิงบนพื้นดินสอพอง เหตุผลที่เลือกดินสอพองทำเป็นพื้นเพราะ เป็นวัสดุจากธรรมชาติที่เอื้อไปถึงตัวเนื้อหา เครื่องบูชาที่ส่วนใหญ่ชาวบ้านก็ทำขึ้นมา จากวัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่าย เรียบง่าย สีในบรรยากาศก็ไม่มีมีการปรุงแต่งใดๆดินสอพองให้สีที่เกิดความนุ่ม อบอุ่น อบอวล ไปด้วยความศรัทธามองดูแล้วสบายตา สบายใจในตัวผลงาน

1.4.3 จำนวนผลงาน

เป็นผลงานจิตรกรรม จำนวน 5 ชิ้นผลงาน

1.4.4 ขนาดของผลงาน

ขนาด 115 x 150 เซนติเมตร จำนวน 1 ชิ้น

ขนาด 104 x 152 เซนติเมตร จำนวน 1 ชิ้น

ขนาด 130 x 200 เซนติเมตร จำนวน 1 ชิ้น

ขนาด 115 x 190 เซนติเมตร จำนวน 1 ชิ้น

ขนาด 140 x 190 เซนติเมตร จำนวน 1 ชิ้น

1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์

วิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ได้แบ่งขั้นตอนการสร้างสรรค์โดยสังเขป ดังนี้

1.5.1 ลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลในการทำงาน โดยพื้นที่ที่ไปคือภาคอีสานเมื่อมีการประกอบประเพณี พิธีกรรมต่างๆของชาวบ้าน และถ่ายภาพเก็บไว้เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการทำงาน

1.5.2 นำข้อมูลที่ได้มาเลือกมุมมอง มีการจัดวางที่องค์ประกอบสวยงามและเหมาะสมเพื่อมาเป็นแบบในการสร้างสรรค์ผลงาน

1.5.3 ปฏิบัติงานสร้างสรรค์ด้วยการนำข้อมูล ที่ได้มาทำเป็นแบบร่าง แก้ไขปรับปรุง เพื่อความสมบูรณ์และขยายแบบร่างให้มีสัดส่วนที่สมจริง

1.5.4 เมื่อได้ขนาดที่แน่นอนจากการขยายแล้ว จึงเตรียมทำพื้นดินสอพองที่ใช้เวลา ค่อนข้างนานมีการลงพื้นไว้ถึง3ชั้นก่อนขัด และขัดจนกว่าจะเรียบด้วยกระดาษทรายตั้งแต่เบอร์ หยาบไปจนถึงละเอียด ซึ่งขั้นตอนการทำพื้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการและขั้นตอนการ ทำงานของข้าพเจ้าเพราะบรรยากาศภายในงานเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลงานนั่นเอง

1.5.5 เมื่อพื้นพร้อมขั้นตอนต่อไปก็เริ่มปฏิบัติงานจริง

1.6 แหล่งข้อมูล

1.6.1 ศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม

1.6.1.1 บ้านนาบอน อ.เมือง จ.เลย

1.6.1.2 บ้านก้างปลา อ.เมือง จ.เลย

1.6.1.3 บ้านนาพึง อ.นาแห้ว จ.เลย

1.6.1.4 อ.ด่านซ้าย จ.เลย

1.6.1.5 อ.เชียงคาน จ.เลย

1.6.1.6 จ.ขอนแก่น

1.6.2 แหล่งข้อมูลจากเอกสาร หนังสือศิลปะ

1.6.2.1 หนังสือสุจิตร์ นิทรรศการจิตรกรรมฝาผนังศาสตราจารย์เกียรติคุณชลุต นิมเสมอ

1.6.2.2 หนังสือวาดเส้นสร้างสรรค์ (Creative Drawing) ผู้เขียน: ศาสตราจารย์ เกียรติคุณชลุต นิมเสมอ เส้นคือไวยากรณ์ของการวาดรูปและการวาดรูปคือการเริ่มต้นของ ศิลปะ

1.6.2.3 หนังสือ องค์ประกอบของศิลปะ (Composition of Art) ผู้เขียน : ศาสตราจารย์เกียรติคุณชลุต นิมเสมอ สูดยอดคัมภีร์ขึ้นเอกจากปรมาจารย์ แห่งวงการ ศิลปะร่วมสมัยของไทย

1.6.2.4 ศึกษาข้อมูล หนังสือ “พิธีกรรมและประเพณี” กรมการศาสนาและ กระทรวงวัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6.2.5 ศึกษาข้อมูล หนังสือ “ความเชื่อเรื่องผี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวอีสาน” เป็นหนังสือที่รวมแห่งมรดกภูมิปัญญา และแสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอีสาน เป็นกุศโลบายที่นำวิถีชีวิตด้านความเชื่อของคนอีสานสู่ความสันติสุขร่วมกันผู้ประพันธ์ : นายประมวล พิมพ์เสน

1.6.3 เว็บไซต์

1.6.3.1 <http://www.dra.go.th/emedial/bookdetail.php?bookid=1106>

1.6.3.2 http://www.m-culture.in.th/moc_new/album/

1.6.3.3 <http://province.mculture.go.th/mukdahan/Mculture/cul08.htm>

1.6.3.4 www.era.su.ac.th/Artists/thai/chalood/tend.html

1.6.3.5 th.wikipedia.org/wiki/ชลูด_นิมเสมอ

1.6.3.6 www.bacc.or.th/event/Chaloods-Mural-Painting---Retrospective-.html

1.6.3.6 www.manager.co.th/CelebOnline/ViewNews.aspx?NewsID...

1.6.3.8 www.varasilp.com/en/krusin/krusin03ศิลปินแห่งชาติ_ครูทางจิต

วิญญาณ

บทที่ 2

อิทธิพลที่ได้รับต่อการสร้างสรรค์

วิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยอีสาน มีรากฐานมาจากความเชื่อของศาสนา พุทธที่ปรับให้เข้ากับจารีตพื้นบ้านและยังให้ความนับถือกับผีที่เป็นความเชื่อดั้งเดิมของคนอีสานที่ยึดมั่นอยู่ในจารีตประเพณีที่เรียกว่า “ฮีตบ้านคองเมือง” หรือ “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” มุ่งให้ชาวบ้านผู้คนชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ร่วมกันทำกิจกรรมให้กับหมู่บ้านของตน ข้าพเจ้าได้สัมผัสซึมซับและเห็นความดีงามในวิถี ศรัทธาของคนในพื้นที่

ข้าพเจ้าเติบโตและอาศัยอยู่ในวิถีชนบทที่บ้านอยู่ติดกับวัด ทำให้ได้ใกล้ชิดกับพระพุทธรูปศาสนา วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อมาโดยตลอดมา ได้เห็นถึงการบูชาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเซ่นไหว้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วมีการตระเตรียมเครื่องของในพิธีกรรมตามความศรัทธาของชาวบ้าน สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความงามจากวัสดุจากธรรมชาติ ดูเรียบง่ายแต่เต็มไปด้วยแรงศรัทธา ของคนในพื้นที่ที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่ เป็นความบันเทิงใจในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าในหัวข้อ “วิถี ศรัทธา พื้นที่”

2.1 อิทธิพลที่ได้รับจากความเชื่อพื้นถิ่นอีสาน

ในภูมิภาคอีสานเกิดของข้าพเจ้านั้นผู้คนในชุมชนมีความเชื่อความศรัทธาที่แรงกล้าด้วยคำสอนของบรรพบุรุษบอกต่อกันมา สภาพแวดล้อมที่อบอวลไปด้วยความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องผีเจ้าบ้าน การประพาศ พิธีปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างกับลูกหลาน ข้าพเจ้าจึงถูกแม่และยายจูงมือเข้าวัดทำบุญ ตั้งแต่จำความได้ และตามติดผู้ใหญ่ไปทุกครั้งทุกทีที่มีการประกอบพิธีกรรมความเชื่อ เลี้ยงผีหมู่บ้าน ผีบรรพบุรุษเพื่อแทนถึงความกตัญญูทดแทนที่ แทนคำขอบคุณในความอุดมสมบูรณ์ หรือแม้กระทั่งบนบานศาลกล่าวเพื่อขอถึงความสำเร็จในด้านต่างๆ ขอให้ตนพ้นทุกข์จากโรคร้ายไข้เจ็บ เหล่านี้ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาล้วนแล้วแต่มีวัตถุที่เป็นตัวแทนเป็นสื่อกลางที่นำพาผู้คนให้เข้าถึงความเชื่อได้ใกล้มากขึ้นก็คือของบูชา ของเซ่นไหว้ ที่ข้าพเจ้าได้สัมผัสและเห็นบรรยากาศของความศรัทธานั้นตลอดมา จึงมีอิทธิพลที่ส่งผลให้ข้าพเจ้ารู้สึกผูกพันกับอุปนิสัยด้วยบรรยากาศที่ดีงาม หอมกลิ่นธูปควันเทียนในพิธีกรรมเห็นความงามในวัตถุที่แทนความเชื่อความศรัทธาของผู้คนในพื้นที่

2.1.1 ความเชื่อที่นำมาสู่รูปทรงเครื่องของถวายบูชา

วัสดุจากธรรมชาติที่นำมาใช้เป็นเครื่องถวาย บูชานั้น ถูกประดิษฐ์ประดอยขึ้นมาจากความเชื่อความศรัทธาของชาวบ้าน มีลักษณะรูปทรงที่สวยงามตามแบบวิถีของบรรพบุรุษ แต่ในปัจจุบันได้มีการตกแต่งประดับประดาเข้ามาตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

ภาพที่ 2.15 ต้นผึ้งแก่นตามคำอธิษฐาน อ.ด่านซ้าย จ.เลย

ต้นผึ้ง ศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์สะท้อนให้เห็นได้ในวิถีแห่งความเชื่อ ต้นผึ้ง เป็นรูปแบบของการแสดงความเคารพศรัทธาที่ชาวเลยปฏิบัติบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ การบูชาพระศาสนาด้วยการทำต้นผึ้งถวายเป็นคติและแบบแผนปฏิบัติของชาวเลยมาช้านาน ตามประเพณีมักพบเห็นชาวบ้านทำต้นผึ้งถวายพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ พระธาตุแต่ละแห่งจะมีบุญประจำปีแตกต่างกันไป พระธาตุศรีสองรักมีบุญใหญ่ในเดือน 6 ระหว่างนั้นชาวบ้านคนใดเกิดทุกข์ในใจต้องการไหว้พระธาตุเป็นที่พึ่งก็จะทำต้นผึ้งมาถวายและอธิษฐานขอพรพระธาตุ เป็นเช่นนี้เสมอมา เมืองแห่งทะเลภูเขาย่อมอุดมด้วยป่าไม้ ต้นผึ้งเป็นผลผลิตจากธรรมชาติที่ชาวบ้านรวบรวมมาจากป่า นำมาหลอมและขึ้นรูปเป็นแผ่นกลมบางๆ เรียกว่า ดอกผึ้ง ดอกผึ้งแต่ละดอกถูกนำขึ้นมาประดับเรียงบนกากกล้วยที่ขึ้นโครงเป็นรูปสามเหลี่ยมเสมือนยอดปราสาท หากโครงไม้สี่สลับซับซ้อนกันหลายชั้นก็เรียกว่าปราสาทผึ้ง แต่ต้นผึ้งของชาวเลยประดิษฐ์อย่างเรียบง่ายด้วยโครงสามเหลี่ยมชั้นเดียวจึงเรียกว่าเป็นต้นผึ้งบนยอดต้นผึ้งปักด้วยดอกไม้ กล้วย เทียน สำหรับจุดถวายบูชา

ข้าพเจ้ามีความสนใจในรูปทรงของต้นผึ้งนี้เนื่องจากเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่งดงาม ทั้งๆที่คนชาวบ้านก็ไม่ได้ผ่านการเล่าเรียนด้านศิลปะมาเลย แต่การออกแบบที่เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่นนั้น ถือเป็นการผลิตผสมผสานกันระหว่างการนำเอาวัสดุจากธรรมชาติตามฤดูกาลเข้ามาผูกโยง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โยกับความเชื่อได้อย่างลงตัวและงดงามเป็นอย่างมาก รูปทรงที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเฉพาะพื้นที่นั้นๆ

ภาพที่ 2.16 กระถางข้าวสะอ.นาแห้ว จ.เลย

กระถางข้าวสะ หรือกระถางข้าวระสิ่งไม่ดีออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำของที่ตนเองทำมาทิ้งใส่ กระถางรวมกัน ม้วนยาเส้น หมาก พลุให้ส้มภเวสี ข้าวเหนียวก้อนเล็กๆชาวบ้านจะนำมาจุ่มที่ตัวของทุกคนในครอบครัวเพื่อนำความเจ็บป่วยไข้ สิ่งไม่ดีออกจากร่างกายทิ้งไปพร้อมกับข้าวเหนียวก้อนนี้ และมีของอีกมากมายแต่ละอย่างก็มีความหมายที่แตกต่างกันออกไป เมื่อทุกคนในหมู่บ้านได้นำของต่างๆมากใส่ในไว้กระถางแล้ว ผู้นำหมู่บ้านก็จะเอากะถางนี้ไปวางไว้ท้ายหมู่บ้านประหนึ่งว่าสิ่งไม่ดีเหล่านี้ได้ถูกนำออกจากหมู่บ้านไปแล้ว ต่อไปจะมีแต่สิ่งดีๆเข้ามาในหมู่บ้านให้ร่มเย็น สงบสุขตลอดทั้งปี

สิ่งที่ข้าพเจ้ามีความสนใจในกระถางก็คือสิ่งของที่ถูกทิ้งอยู่ด้านใน ถึงแม้ชาวบ้านจะนำมาทิ้ง แต่ก็ยังมีการจัดการกับสิ่งของเหล่านั้นด้วยความเชื่อที่แรงกล้า เหมือนของทุกสิ่งได้ได้ชีวิตลงไปอยู่ข้างในนั้น และยังคงใช้วัสดุจากธรรมชาติที่หาได้ง่าย นำมาประดิษฐ์ด้วยรูปทรงต่างๆให้สวยงามตามความถนัด กระถางเพียงแค่นี้ไ้แต่ข้าพเจ้ามองเห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ความผูกพัน ความดีงาม และยังมีมีความหมายอีกมากมายที่ซ่อนอยู่ภายในกระถางข้าวสะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.17 ห่อข้าวประดับดิน อ.เมือง จ.เลย

ห่อข้าวประดับดิน มีความสำคัญในเรื่องความผูกพันกับบรรพบุรุษซึ่งมีความเชื่อว่าสิ่งที่พวกเขาเอาอาหารทั้งของคาวหวาน ผลไม้ ยาเส้นหมากพลู ไปไหว้ เพื่อหวังว่าบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วจะได้รับของเหล่านี้จากลูกหลาน

ข้าพเจ้ามองเห็นความละเอียดอ่อนในของเช่นไหว้ การจัดวางแบบชาวบ้านมีความงามในความเรียบง่าย บริสุทธิ ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความประทับใจในความเชื่อที่ดงามเหล่านี้ ในขณะที่ผู้คนในปัจจุบันหลงลืมความเชื่อความศรัทธาที่ดงามไป แต่กลับมีความเชื่อความมงายเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

ภาพที่ 2.18 ความเชื่อพื้นถิ่น บ้านนาพิง อ.นาแห้ว จ.เลยอ.นาแห้ว จ.เลย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 อิทธิพลที่ได้รับจากงานศิลปกรรม

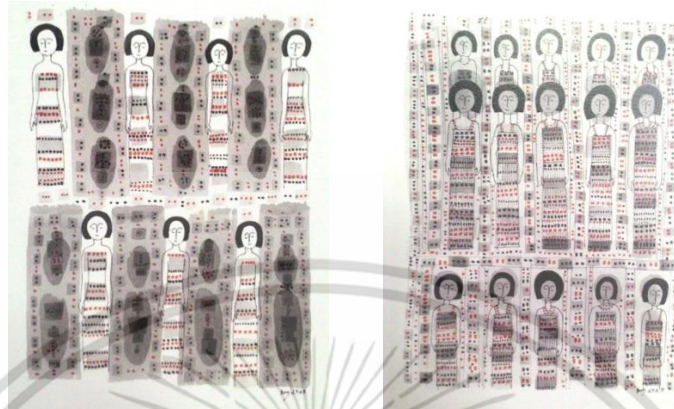
2.2.1 ศาสตราจารย์เกียรติคุณชลูด นิ่มเสมอ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ประติมากรรม) ประจำปี พ.ศ. 2541

ศาสตราจารย์เกียรติคุณชลูด นิ่มเสมอ เกิดเมื่อ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2472 ที่จังหวัดธนบุรี เป็นศิลปินผู้มีความเชี่ยวชาญในการสร้างงานหลายประเภท จบการศึกษาจาก วิทยาลัยเพาะช่าง, มหาวิทยาลัยศิลปากร และ ประกาศนียบัตร Diploma of Fine Arts จากสถาบันศิลปะ Accademia di Belle Arti แห่งกรุงโรม อิตาลี โดยในสมัยเรียนที่ศิลปากรนับได้ว่าเป็นศิษย์รุ่นแรกของ ศ.ศิลป์ พีระศรี ผลงานที่โดดเด่นคือประติมากรรมด้านหน้าทางเข้าศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ศาสตราจารย์ชลูด นิ่มเสมอ ได้รับการเชิดชูเกียรติเป็น ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ประติมากรรม) ประจำปี พ.ศ. 2541

2.2.1.1 แนวทางสร้างสรรค์ผลงาน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณชลูด เป็นผู้สร้างสรรค์งานศิลปะช่วงรอยต่อระหว่างยุคเก่ากับยุคใหม่ ของวงการศิลปะสมัยใหม่ของไทย ท่านสนใจในผลงานศิลปะหลายรูปแบบและได้สร้างสรรค์ ผลงานศิลปะที่มีคุณค่าไว้เป็นจำนวนมากทั้งวาดเส้น จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะภาพพิมพ์ และ สื่อผสม โดยมีความเชื่อว่า ศิลปะคือสิ่งที่แสดงออกซึ่งแก่นแท้ของความเป็นมนุษย์ เพื่อความเป็นมนุษย์ที่ดีขึ้นของมนุษยชาติ ศิลปินทุกคนจะแสดงความเป็นมนุษย์ตามทัศนะส่วนตัวออกมา ในงานของตนไม่ด้านใดก็ตามหนึ่งเสมอ ไม่ว่าจะเน้นในด้านความเป็นจริงหรืออุดมคติ ด้านชีวิต หรือวิญญาณ ด้านรูปธรรมหรือนามธรรม ด้านลบหรือด้านบวกก็ตาม ทั้งนี้เพราะงานศิลปะ เหล่านั้นเป็นการแสดงออกของตัวศิลปินเอง เป็นการแสดงออกของมนุษย์ที่ตอบรับและตอบโต้กับ สภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม ท่านเห็นว่า ความเป็นมนุษย์คือความดี และความดี นั้นสามารถแสดงออกได้ด้วย " ความงาม " ความดีคือ ความรัก ความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เบียดเบียนระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และระหว่างมนุษย์กับชีวิตทั้งหลาย ดังนั้น งานศิลปะที่ท่านทำขึ้นจึงมีแนวโน้มไปในทางที่ดีงาม สงบบริสุทธิ์ และอบอุ่นด้วยความเป็นพี่น้อง รูปแบบและเรื่องราวของงานอาจเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมและความจำเป็นในการแสดงออก แต่ชีวิตภายในซึ่งเป็นเนื้อหาของงานศิลปะโดยตรงนั้นสำหรับท่านไม่มีการเปลี่ยนแปลงความ เชื่อที่ฝังอยู่ในใจของศิลปินเป็นแกนนำในการสร้างสรรค์ ที่จะให้เกิดการตอบรับและตอบโต้กับบาง แง่มุมของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความบังดาลใจที่จะทำงานในแต่ละชุด ความบังดาลใจนี้จะคลี่คลายต่อไปจนเป็นแนวความคิดหรือจุดหมายของการสร้างสรรค์ต่อจากนั้น

ศิลปินจะสรรหาเรื่องและรูปทรงที่สอดคล้องกับแนวความคิดมาเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างงาน
 อย่างเช่น ผลงานวาดเส้นชุดลูกสาว พ.ศ. 2528

ภาพที่ 2.19 ชื่อผลงานชุด “ลูกสาว” Daughters series (ปีพ.ศ. 2528) ขนาด 22.2 x 33
 ชม.เทคนิค วาดเส้น

ภาพที่ 2.20 ชื่อผลงานชุด “ลูกสาว” Daughters series (ปีพ.ศ. 2528) ขนาด 22.2 x 33
 ชม.เทคนิค วาดเส้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.21 ชื่อผลงานชุด “ลูกสาว” Daughters series (ปีพ.ศ. 2528)ขนาด 22.2 x 33 ซม.เทคนิค ว่างเส้น

ภาพที่ 2.22 ชื่อผลงานชุด “ลูกสาว” Daughters series (ปีพ.ศ. 2528)

ภาพที่ 2.23 ชื่อผลงานชุด “ลูกสาว” Daughters series (ปีพ.ศ. 2528)
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานในหอสมุดที่กรุงเทพฯ เท่านั้น เมื่อผู้ดูแลเห็นประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลงานวาดเส้นชุดลูกสาว พ.ศ. 2528 ศาสตราจารย์ชูดถือว่างานวาดเส้นเป็นบันทึกประจำวันของชีวิตด้านความคิดและอารมณ์ รวมไปถึงการแก้ปัญหาและพัฒนารูปทรง การตอบรับและตอบโต้กับสิ่งแวดล้อมและสังคม งานวาดเส้นชุดลูกสาวได้นำรูปแบบของผู้หญิงอย่างที่เคยใช้ในงานระยะแรกมาเป็นแนวเรื่องอีกครั้ง แต่รูปทรงของผู้หญิงในชุดนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากกว่าแต่ก่อน เทคนิคเปลี่ยนจากสีฝุ่นเปิดทองมาเป็นสีอะครีลิค วรรณะส่วนรวมจากสีที่เข้มจัดมาเป็นสีเทาอ่อน ความรู้สึกของผู้หญิงและรูปทรงส่วนรวมของภาพแสดงถึงความเป็นผู้ใหญ่ซึ่งผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ของชีวิตมาช่วงเวลาหนึ่ง แต่ยังคงแนวคิดเดิม หน้าที่ในการสร้างรูปทรงส่วนรวมแตกต่างกับระยะแรกมาก คือ เป็นรูปทรงหนึ่งที่ปรากฏตัวซ้ำๆ ในจังหวะต่างๆ ผสมกับการซ้ำและคลี่คลายของทัศนธาตุที่เป็นแผ่น เป็นจุด เป็นน้ำหนักและสีที่ต่างกันกระจายอยู่ทั่วภาพ

เทคนิคการวาดเส้นเป็นวิธีการสร้างสรรค์ศิลปะที่ศาสตราจารย์ ชูดมีความผูกพันและชื่นชอบเป็นพิเศษเนื่องจากด้วยเทคนิคที่เรียบง่าย แต่สามารถถ่ายทอดแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึกได้เป็นอย่างดี ภาพของผู้หญิงและเด็กหญิงผมสั้นในชุดแต่งกายแบบหญิงชาวบ้านในชนบทที่ปรากฏอยู่ในภาพเล็กๆแต่ละภาพก็น่าจะเป็นส่วนสนับสนุนนิยามที่ศิลปินมีให้กับตัวเองได้เป็นอย่างดี ท่านกล่าวไว้ว่า ชอบทำรูปผู้หญิง อย่างน้อยๆก็เป็นแม่ผม คือความเป็นแม่ ความหมายลึกซึ้งที่สุดแล้ว นอกจากนั้นความเป็นผู้หญิง มันก็มีความลึกซึ้งในตัวของมัน ความนุ่มนวล ความอ่อนโยนตามธรรมชาติแต่เราก็อาศัยรูปของผู้หญิงเป็นตัวนำเท่านั้น แต่ความรู้สึกอะไรต่างๆมันก็มาจากที่เราตีความแม่หรือผู้หญิงเอาไว้แล้ว

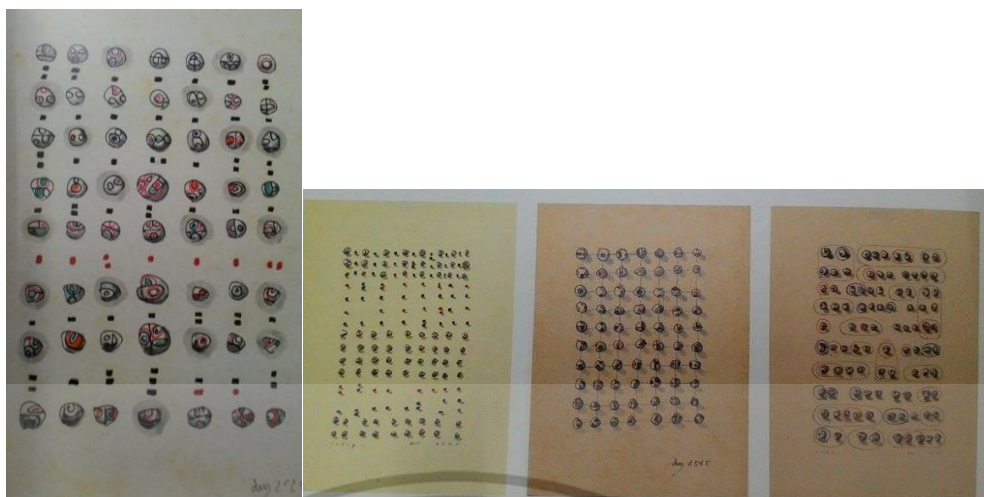
ส่วนเครื่องแต่งกายเสื้อผ้าของผู้หญิงนั้น สมัยเรียนท่านได้เดินทางไปเที่ยวภาคเหนือ เข้าไปในหมู่บ้านคนพื้นเมืองไปเจอเสื้อผ้าแบบนี้เข้า คิดว่าเป็นเสื้อของชาวพื้นถิ่นล้านนา มีเสนห่ เป็นพื้นบ้านเลยถือเอาเป็นเสื้อผ้าของผู้หญิงในเกือบทุกรูปของท่านตั้งแต่นั้น ท่านอาจารย์ชูด ท่านชอบที่มันเป็นพื้นถิ่น พื้นเมือง ซึ่งเหมือนกับเป็นบ้านนอก ลวดลายของเขามีความหมายทั้งหมด และเป็นความหมายเฉพาะทั้งสิ้น

2.2.1.2 ตัวอย่างผลงานศาสตราจารย์ ชลูด นิ่มเสมอ

ภาพที่ 2.24 ชื่อผลงานชุด วาดเส้นบันทึกประจำวัน / Diary Drawing

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.25 ชื่อผลงานชุด กวี / Visual Poetry

2.2.2 นายอิทธิพล พัชรชนม์

เกิดเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2522 การศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศิลปกรรมศึกษา
ปริญญาตรีที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร และปริญญาโทที่ คณะจิตรกรรม
ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

การทำงานของศิลปินนั้นมีที่มาที่ไป และได้รับแรงบันดาลใจมาจาก ผู้คนในชุมชนที่เขาอาศัย
อยู่ และการรวมกันอยู่เป็นชุมชนนั้น บุคคลจะมีความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของอารมณ์
ความรู้สึกนึกคิด และความประพฤติที่แตกต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดปัญหาอันไม่สามารถที่จะ
หลีกเลี่ยงได้ ในการกระทบกระทั่งกัน ดังนั้นมนุษย์ในสังคมนั้นๆ ย่อมแสวงหาเครื่องยึดเหนี่ยว
ผูกมัดให้ทุกคนได้อยู่รวมกันอย่างมีความสุข เช่นการตั้งกฎเกณฑ์กติกา ระเบียบข้อบังคับ ขนบ
ธรรมเนียม จารีตประเพณี ให้ผู้คนในชุมชนได้ยึดถือและปฏิบัติ และเป็นที่ยอมรับร่วมกันว่า สิ่ง
ที่สามารถผูกมัดจิตใจของคนในชุมชนได้ดี คือ ศาสนา เพราะหลักคำสอนของศาสนาทุกศาสนา โดย
แท้แล้วสอนให้ทำดีละเว้นความชั่ว ศาสนาจึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ให้ทำแต่ความดี

2.2.2.1 ข้อมูลของการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

ข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้านั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการได้สัมผัส และ
สัมผัสวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น อันเป็นผลทำให้เกิดความประทับใจและหลงใหลในสิ่งที่มี
สืบเนื่องต่อกันมาจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและได้กลายมาเป็นแรงบันดาลใจที่ดีในการ
นำเสนอผ่านศิลปะเฉพาะตน อีกทั้งเทคนิคต่างๆ ที่มีความประสานกลมกลืนอย่างเป็นเอกภาพ
สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญ ซึ่งสามารถแยกออกได้ 3 ส่วน ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2.2 ความบันดาลใจและอิทธิพลในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

สภาพแวดล้อมที่ดำรงชีวิตล้วนมีส่วนอย่างยิ่งต่อการกำหนดบุคลิกภาพ วิถีชีวิตที่ผสมผสานเข้ากับธรรมชาติอีกทั้งความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทั้งหลายเหล่านี้ได้ส่งผลก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการบันทึกและถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆลงบนจิตรกรรมฝาผนังโดยช่างเขียนพื้นบ้านที่อยู่นอกหลักกฎเกณฑ์และแบบแผนของช่างหลวง (แบบช่างหลวงนั้นมักเป็นงานที่มีแบบแผนทางการสร้างสรรค์ชัดเจน และอยู่ในระเบียบวิธี มีกรอบความคิดด้านองค์ประกอบความงามและทักษะฝีมือที่ต้องได้รับการฝึกฝนเรียนรู้อย่างประณีตและมีกฎเกณฑ์ในการทำงานกำกับในระดับหนึ่ง เพื่อให้ผลงานที่ปรากฏมีแบบแผนทางการช่างอันเป็นที่ยอมรับในสังคมว่ามีฝีมืออันประณีต) หากแต่ยังสามารถสื่อสารกับชุมชนโดยตรงอีกทางหนึ่งในการประดับตกแต่งผนังให้สวยงามแล้วยังมีเนื้อหาสาระที่สร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นได้ภายในชุมชนและผู้พบเห็น

ข้าพเจ้าเติบโตและอาศัยอยู่ในวิถีชีวิตชนบท ทำให้ได้พบเห็นสัมผัสความเป็นอยู่อันเรียบง่ายทั้งในประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนทั้งจากของจริงและที่บันทึกไว้ตามฝาผนังทั้งหลายเหล่านี้ยังคงอบอุ่นและงดงามอยู่ภายในใจข้าพเจ้าเสมอ

2.2.2.3 ความประทับใจในงานพุทธศิลป์พื้นถิ่นอีสาน

จากความเชื่อความศรัทธาในวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นภาคอีสานที่ข้าพเจ้าได้สัมผัส ทำให้ข้าพเจ้ามีความประทับใจในผลงานอันเป็นพุทธศิลป์ ที่เกิดจากความเชื่อความศรัทธามาแต่บรรพชน ไม่ว่าจะเป็น ลีมา พระพุทธ พระธาตุ หอไตร ที่ไม่เน้นความหรูหราแต่แฝงซึ่งความศรัทธาตามกำลังของชุมชน ที่มีความเป็นเอกลักษณ์สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตและความเป็นอยู่ที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้นด้วยความเลื่อมใสศรัทธา ในพระพุทธศาสนาก่อให้เกิดความซาบซึ้งและประทับใจต่อข้าพเจ้า ในลักษณะความงามที่แสดงออกอย่างซื่อๆ ไร้มารยา อ่อนหวาน สนุกสนาน สมถะ เรียบง่าย แต่เต็มเปี่ยมไปด้วยความศรัทธา

2.2.2.4 อิทธิพลที่ศิลปินได้รับจากงานจิตรกรรมพื้นถิ่นอีสาน

การสร้างสรรค์ศิลปะของศิลปินจะต้องนำ แนวความคิด เทคนิค วิธีการในการแสดงออกถ่ายทอดมาเป็นรูปแบบตามแนวคิดและความรู้สึกของศิลปิน โดยอาจมีอิทธิพลของงานศิลปะที่มีผู้ทำมาแล้ว ซึ่งการสร้างสรรค์ของศิลปินนั้นย่อมมีอิทธิพล ต่อกันและกัน ข้าพเจ้ามีความประทับใจในรูปแบบและความงามของจิตรกรรมพื้นถิ่นอีสานเพราะนอกจากจะเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองต่อเงื่อนไขการดำรงอยู่ในสังคมแล้วยังสามารถบ่งบอกถึงคติความเชื่อของชุมชนนั้นๆ เทคนิคและวิธีการตลอดจนการแสดงออกทางศิลปะ บ่งบอกถึงความเป็นช่าง ความรู้สึกนึกคิด และการติดต่อสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอื่น อีกทั้งยังมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

ทั้งนี้ทั้งนั้นยังมีการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมาของเนื้อหาตามความรู้สึก และได้ถือเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า ให้มีวิวัฒนาการต่อเนื่องจากช่างเขียนพื้นบ้านในอดีต

2.2.2.5 ตัวอย่างผลงานของศิลปิน

ภาพที่ 2.26 ชื่อผลงาน“แรงบันดาลใจจากช่างเขียนพื้นบ้าน”ขนาด 150x200 ซม.เทคนิค สีอะคริลิค ทองคำเปลว

ศิลปินได้ใช้รูปทรงของดอกบัวมาเป็นสัญลักษณ์ แสดงเรื่องราวของวิถีชีวิตที่เกี่ยวพันกับพระพุทธศาสนามากขึ้น ซึ่งผลที่ได้ก็เป็นไปตามความรู้สึก แต่ด้วยลักษณะของเส้นและรูปทรงที่ยังมีความแข็ง ขาดความอิสระในเรื่องของอารมณ์ที่ใช้ในการแสดงออก ดังนั้นจึงไม่สามารถสะท้อนเทคนิควิธีการที่เป็นพื้นถิ่นของช่างอีสานได้ชัดเจนนัก

ภาพที่ 2.27 ชื่อผลงาน“แรงบันดาลใจจากข้างเขยนพื้นบ้าน” ขนาด 140x170 ซม.

เทคนิค สีอะคริลิค ทองคำเปลว

ศิลปินพยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อให้มีการแสดงออกเป็นพื้นถิ่นมากขึ้น โดยตัดความเป็นสัญลักษณ์ออก แสดงวิถีชีวิตที่ได้สัมผัสอย่างเรียบง่ายตรงไปตรงมาในส่วนของพื้นที่ว่าง ได้แสดงเรื่องราวความเชื่อ ตามความรู้สึก และได้ผลมากยิ่งขึ้น แต่ด้วยเทคนิควิธีการที่ใช้ ทำให้ภาพผลงานชิ้นนี้ยังคงขาดอารมณ์ความสนุกสนานอยู่บ้างในลักษณะความเป็นพื้นถิ่นอีสาน อยู่บ้าง

ภาพที่ 2.28 ชื่อผลงาน“แรงบันดาลใจจากข้างเขยนพื้นบ้าน” ขนาด 120x230 ซม.เทคนิค สีอะคริลิค ทองคำเปลว 120x230

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในผลงานชิ้นนี้ก็เช่นเดียวกับชิ้นที่ผ่านมา ศิลปินพยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อให้มีการแสดงออกเป็นพื้นถิ่นมากขึ้น โดยตัดความเป็นสัญลักษณ์ออก แสดงวิถีชีวิตที่ได้สัมผัสอย่างเรียบง่ายตรงไปตรงมา ศิลปินจัดวางภาพได้อย่างเหมาะสมและลงตัว ทำให้ผลงานเกิดเอกภาพและมีความสมดุล ทั้งซ้ายและขวา ส่วนสีขาวในพื้นที่ว่างด้านหลังนั้นยังมีรายละเอียด ที่เป็นเรื่องราวสอดคล้องในเนื้อหาของภาพ ทำให้เกิดบรรยากาศภายในผลงาน มีจังหวะของตัวภาพก็มีขนาดที่เหมาะสมกลมกลืน

ภาพที่ 2.29 ชื่อผลงาน“แรงบันดาลใจจากช่วงเขียนพื้นบ้าน”ขนาด 119x195 ซม.เทคนิค สีอะคริลิค ทองคำเปลว

ศิลปินแสดงออกโดยสร้างรูปทรงให้มีขนาดใหญ่ และมีที่ว่างอยู่เพียงช่วงล่างเพื่อค้ำให้รูปทรงที่สร้างขึ้นดูมีความโดดเด่นมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสนา แสดงออกตามความรู้จึงมีลักษณะคล้ายต้นไม้ที่มีการเจริญเติบโตเปรียบเทียบได้ดั่งการเจริญเติบโตของวิถีชีวิตกับพระพุทธศาสนา ซึ่งผลงานชิ้นนี้ศิลปินได้เปลี่ยนเทคนิควิธีการลงสี ซึ่งจากระยะแรกจะเป็นการระบายเรียบๆไปที่ละน้ำหนัก แต่พอมาถึงผลงานนี้ มีการขีด การปาด การแต้มที่เป็นไปตามอารมณ์ผสมผสานกับทิศทางของรูปทรงที่กำหนด ทำให้ผลที่ได้มีความสนุกสนานเป็นไปตามความรู้สึกมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างรูปภาพรายละเอียดของผลงาน

ภาพที่ 2.30 รายละเอียดของผลงานชุด “แรงบันดาลใจจากช่างเขียนพื้นบ้าน”

ในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน เพื่อให้ตอบรับกับแนวเรื่องที่ตัวศิลปินสนใจโดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสนา มีวิถิและเทคนิคการลงสีระบายเรียบๆไปที่ละน้ำหนัก แต่ก็มีการขีด ฝน ปาดลงไปในผลงานตามแบบเฉพาะตัวของตัวศิลปิน

2.2.3 ศิลปิน สุวิชาญ เกาทอง

จบการศึกษาปริญญาตรีที่ ศิลปบัณฑิต (จิตรกรรม) ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และศิลปมหาบัณฑิต (จิตรกรรม) ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากรปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์อยู่ที่ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

รางวัลที่ได้สร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักในแวดวงศิลปะของไทย คือ รางวัลชนะเลิศศิลปกรรมร่วมสมัย ครั้งที่ 11 จัดขึ้นโดยธนาคารกสิกรไทย และ รางวัลชนะเลิศศิลปกรรมร่วมสมัย ประจำปี 2540 โดยธนาคารกสิกรไทย กรุงเทพมหานคร

สุวิชาญ น้องคนสุดท้องในสี่เกาทอง เล่าถึงการเริ่มต้นเดินทางบนเส้นทางศิลปะของตนเองก่อนจะมาเป็นอาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาว่าเกิดจากปัจจัยสองอย่าง คือ ความชอบ และการที่พี่ๆ ล้วนสนใจการทำงานศิลปะทำให้สามารถใช้อุปกรณ์ร่วมกันได้ ซึ่งทำให้เขาสนใจการทำงานศิลปะอย่างจริงจังมาตั้งแต่ต้น"ตอนอยู่ม.ศ.2 พี่ตมมากเขียนดรอชิงทุกวัน ไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรียนกลับมาที่จะเยี่ยมวิทยุทรานซิสเตอร์ของแม่มาแล้วก็เร่งเขียนดรออิ้ง พี่ๆ บอกควรไปเข้าช่างศิลป์
กรมศิลปากร

ตั้งแต่นั้นถึงวันนี้ สุวิชาญ ยังคงแน่วแน่อยู่กับการทำงานศิลปะวาดเส้นหรือดรออิ้ง ซึ่งเขา
เล่าว่าเป็นการทำงานที่ให้ความรู้สึกถึงความนิ่งและสมาธิ ให้ความรู้สึกความสงบและสร้างความ
เข้าใจบางอย่างให้เกิดขึ้น

"ผมคิดว่าการทำงานกับดินสอทำให้ไม่ต้องไปวุ่นวายกับสี ดินสอเป็นการทำงานศิลปะที่ง่าย เขียน
ไม่ดีก็ลบ ก็สะดวกดี แต่ผมก็คงไม่ติดกับการทำงานด้วยดินสอตลอดไป

เพราะถึงจะใช้แค่ดินสอก็ยังถือว่าเป็นการยึดติดกับอุปกรณ์อยู่ จริงๆ มันลึกกว่านั้น"

ภาพที่ 2.31 ชื่อผลงาน “การรอคอย”ขนาด 180x330 ซม.เทคนิค ผสม

ผลงานชื่อ “การรอคอย” ถูกจัดวางอย่างเหมาะสม จังหวะการยืนของตัวภาพนั้นลงตัวในเรื่อง
ขององค์ประกอบ ส่วนในเนื้อหาของผลงานนั้นต้องมีความหมายดังชื่อผลงานที่ปรากฏและ
ความหมายที่ลึกซึ้งซ่อนอยู่ภายในนั้น ทั้งนี้ทั้งนั้นตัวศิลปินเองอาจจะเกิดแรงบันดาลใจในขณะที่ได้
พบกับภาพคนชราเหล่านี้ สายตา ทิศทางของการมองแต่ละคนมีความหมายในการรอคอย
อะไรบางอย่างแต่ทำไมจึงต้องเป็นคนชราเพียงอย่างเดียว น่าจะหมายถึงการรอคอยที่เป็น
จุดหมายปลายทางของชีวิตหรือไม่ ซึ่งเป็นคำถามที่อาจจะทิ้งไว้ให้คนดูสงสัยและหาความหมายของ
คนชราเหล่านี้ด้วยตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.32 ชื่อผลงาน “สมานธิ” ขนาด 162 x 216 ซม. เทคนิคดินสอบนผ้าใบ

ในผลงานชิ้นนี้ตัวภาพได้บอกเล่าถึงเรื่องราวการทำมาหากิน สัมมาอาชีพของชายคนหนึ่ง ภายใต้อุณหภูมิที่ร้อน มีสมาธิ ตั้งชื่อของผลงาน อาจจะด้วยความตั้งใจของศิลปินที่อยากจะสื่อสารให้ผู้ดูรู้สึกถึงบรรยากาศที่ตนเองสร้างขึ้นมา หรือไม่ก็อีกหนึ่งศิลปินอาจจะรู้สึกว่าในห้วงเวลาของการทำมาหากินที่วุ่นวายนั้น ศิลปินกลับรู้สึกถึงสมาธิที่เกิดขึ้น ณ ห้วงเวลานั้น และเกิดขึ้นในขณะที่ศิลปินกำลังสร้างสรรค์ผลงานอยู่ก็ได้

ภาพที่ 2.33 ชื่อผลงาน สมานธิขนาด 140 x 170 ซม. ปีที่สร้างงาน 1991เทคนิค ดินสอบนผ้าใบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เทคนิคและวิธีการทำงานของศิลปินนั้นก่อให้เกิดสมาธิในขณะที่สามารถทำได้ตลอดเวลา ด้วยเทคนิคและวิธีการที่ค่อยๆ ครอบงำลงไปจนเกิดเป็นภาพที่ชัดเจนขึ้นทีละนิด อีกทั้งผลของสมาธิในการทำงานก่อให้เกิดบรรยากาศที่เงียบสงบ ตามมาอีกด้วย

ภาพที่ 2.34 ชื่อผลงาน สมาธิขนาด 170 x 210 ซม. ปีที่สร้างงาน 1991 เทคนิค ดินสอบนผ้าใบ

การพัฒนาทางวัตถุ และเศรษฐกิจทำให้สังคมมนุษย์เกิดการแก่งแย่งแข่งขันกันจนมีผลทำให้คุณค่าทางจิตใจ ของมนุษย์เริ่มตกต่ำลงจากเหตุผลดังกล่าวสมาธิที่ได้รับสืบทอดจากหลักธรรมคำสั่งสอนทางพุทธศาสนาและ จะยังประโยชน์ให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสงบประกอบกับการดำเนินชีวิตโดยส่วนตัวที่พอใจกับความสันโดษ โดยมีความผูกพันเฉพาะเครือญาติและเพื่อนบ้านใกล้ชิดเท่านั้นองค์ประกอบดังกล่าวเป็นจุดบันดาลใจให้ แสดงออกโดยอาศัยเรื่องราวจากสังคมภายนอกใกล้ตัวที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ

2.3 สรุปอิทธิพลที่ได้รับจากงานศิลปกรรม

จากการได้ศึกษาผลงานศิลปกรรมและแนวความคิดในการทำงานของท่านศาสตราจารย์ชูดนิมเสมอข้าพเจ้าได้เรียนรู้ถึงกระบวนการทางความคิด และความเป็นรากเหง้าของตัวข้าพเจ้าเองว่าเรามีความผูกพัน และซึมซับความงามจากประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของบรรพบุรุษ ข้าพเจ้าจึงนำเอาสิ่งที่ติดตัวนี้มาใช้ในงานศิลปะและสื่อออกมาด้วยความเรียบง่ายตรงไปตรงมาจากเทคนิคการครอบงำและยังศึกษาเรื่องของการสร้างบรรยากาศให้กับผลงานที่มีพื้นที่ว่างด้วยการพื้นเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวอนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอญูตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากวัสดุธรรมชาติคือดินสอพองเมื่อผสมผสานกันอย่างลงตัวแล้ว ยังสอดคล้องไปกับเทคนิคการวาดเส้นอีกด้วย

ในส่วนของการศึกษาจากผลงานศิลปกรรมของอิทธิพล พัฒรชนม์ ข้าพเจ้าได้ศึกษาในเรื่องของการจัดวางองค์ประกอบภาพให้สวยงาม และลงตัว ความมีเอกภาพในงาน ความสมดุล และเรื่องราวพิธีกรรมต่างๆข้าพเจ้าจึงนำข้อคิดเหล่านั้นมาปรับใช้ในการทำงาน และมีมุมมองที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อีกทั้งข้าพเจ้ายังได้ศึกษาผลงานศิลปกรรมและแนวความคิดของอ.สุริยาณูเกาทองในผลงานวาดเส้นชุดสมาธิ ซึ่งมีวิธีการทำงานที่เหมือนกัน สร้างสรรค์ผลงานด้วยดินสอและสีอะคริลิก ซึ่งอันที่จริงแล้วในการงานวาดเส้นนั้นทำให้เราเกิดสมาธิโดยไม่รู้ตัว ในขณะที่กำลังที่ทำอยู่ จดจ่อที่ปลายดินสอ ค่อยๆขีดค่อยๆเขียนค่อยๆฝน จนเกิดเป็นรูปเป็นร่าง ให้ความรู้สึกที่อบอุ่น นุ่มนวล ในบรรยากาศที่ข้าพเจ้าอยากให้เป็น จึงนำเทคนิควิธีการมาปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับเนื้อหาในผลงานของข้าพเจ้า

2.4 แนวความคิดในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานด้วยการวาดเส้นนั้น ทำให้ข้าพเจ้าเกิดสมาธิในการทำงานทุกครั้ง เหมือนเป็นการเจริญสติในการทำงานด้วยการดรอ้อิ่ง และเป็นการสื่อสารที่ตรงไปตรงมาด้วยสีชาวดำ ข้าพเจ้าสร้างบรรยากาศภายในผลงานด้วยการใช้สีพื้นของดินสอพองที่ให้ความรู้สึกที่อบอุ่น อบอุ่นด้วยรวมเชื่อจึงเป็นเทคนิคที่ข้าพเจ้าค้นพบ และนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานเฉพาะตัว โดยผสมผสานกับเนื้อหาที่อิงอาศัยพิธีกรรมความเชื่อสืบทอดกันมาอย่างช้านาน เครื่องบูชาจึงเป็นรูปแบบของการแสดงออกถึงความเคารพ ปฏิบัติบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความงามที่เรียบง่ายและเป็นธรรมชาติ ในความเรียบง่ายนั้นข้าพเจ้ามองเห็นความงดงามผ่านความศรัทธาของผู้คน จากเครื่องบูชาเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน และหยิบยกบางส่วนของที่ประทับใจขึ้นมาสร้างสรรค์เป็นผลงานในรูปแบบเฉพาะตัวของข้าพเจ้าเอง เพื่อบอกเล่าให้ทุกคนเห็นถึงพลังความศรัทธาที่งดงาม วิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ และเครื่องบูชาก็เป็นสิ่งที่คอยเชื่อมโยงจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง สร้างคุณค่าในศรัทธาให้เกิดกับพื้นที่นั้น

ในส่วนของพื้นที่ว่างนั้น ข้าพเจ้าสื่อให้เห็นถึงความสนใจที่อยู่ในตัวงานมากกว่าที่จะสนใจในพื้นที่ว่างการปล่อยให้ไม่ได้สนใจกาลเวลา และสถานที่ นอกเหนือจากความศรัทธาที่อยู่กับเครื่องบูชาที่สะท้อนความสงบงามภายในใจ

บทที่ 3

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์

ในการเขียนเอกสารประกอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าได้รวบรวมรายละเอียดต่างๆของความคิด และจัดลำดับขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่ออธิบายกระบวนการสร้างสรรค์ ดังนี้

3.1 ข้อมูลจากชุมชน

ข้อมูลจากชุมชนที่นำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานในหัวข้อวิทยานิพนธ์ชุด “วิถี ศรัทธา พื้นถิ่น” ข้าพเจ้าได้เก็บข้อมูลจากประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ ด้วยภาพถ่ายและนำมาคัดเลือกจากข้าวของบูชาเช่นไหว้ที่วางกันอย่างอิสระตามตำแหน่งตามความเชื่อ ความศรัทธาของวิถีพื้นถิ่นชาวบ้าน และมีความสวยงามลงตัวแบบธรรมชาติ ตัวอย่างข้อมูลจากภาพถ่าย

ภาพที่ 3.35 ภาพถ่ายจากแหล่งข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.36 ภาพถ่ายจากแหล่งข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.1 ภาพร่างผลงานชุดที่ 1

ภาพร่างผลงานชิ้นที่ 1 ชุดสำหรับอาหารหรือที่คนอื่นสานเรียกกันว่า “พาข้าว” ที่นำมาถวายพระในประเพณี “ข้าวประดับดิน” พาข้าวที่ชาวบ้านนำมานั้นวางยาวเกือบจะเต็มพื้นที่ของศาลาวัด ข้าพเจ้าจึงเลือกส่วนหนึ่งมาตัดทอนองค์ประกอบให้ดูสวยงาม เป็นภาพร่างเพื่อจะนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง

ภาพที่ 3.37 ภาพร่างผลงาน ชุดที่ 1

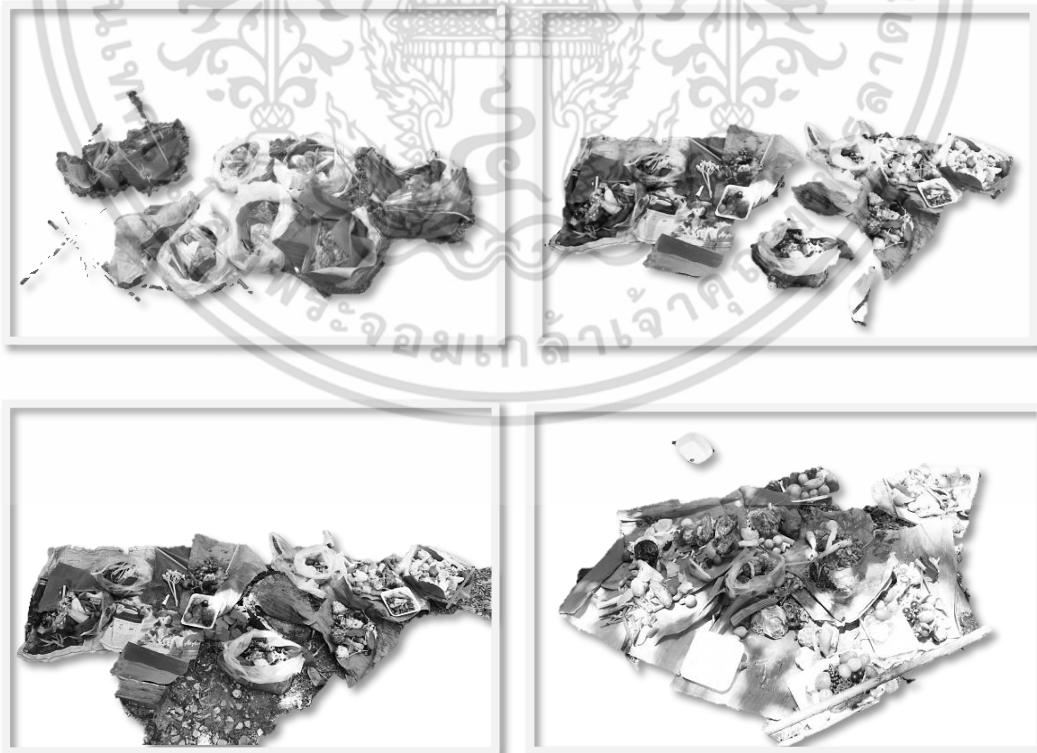
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.38 ภาพร่างผลงานจริงชิ้นที่ 1 ชุดที่ 1

3.1.2 ภาพร่างผลงานชิ้นที่ 2

ภาพร่างผลงานชุดที่ 2 เช่น ไข่บัวพรพบุรุษและส้มภูเวลีในประเพณี “ข้าวประดับดิน” ที่เลือกภาพร่างชิ้นนี้เพราะว่าต้องการสื่อให้เห็นถึงอาหารคาวหวานที่ญาติพี่น้องตั้งใจทำเพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลนี้ส่งไปให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว และหวังว่าพวกเขาเหล่านั้นจะได้รับ และไม่อดอยาก ซึ่งเป็นความเชื่อที่ฝังปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.39 ภาพร่างผลงานชุดที่ 2

ภาพที่ 3.40 ภาพร่างผลงานจริงชิ้นที่ 2 ชุดที่ 2

3.1.3 ภาพร่างผลงานชุดที่ 3

ภาพร่างผลงานชุดที่ 3 ของเซ่นไหว้ขอพรบนบานศาลกล่าว กอรวมกันอยู่ด้วยความเชื่อ ความศรัทธาของชาวบ้าน จากภาพร่างชิ้นที่ 1 มาถึงชิ้นนี้ข้าพเจ้าได้เพิ่มองค์ประกอบทั้งหมด ภายในผลงานให้มากขึ้นแสดงให้เห็นถึงสิ่งของบูชาที่หลากหลาย และอยู่ด้วยกันได้อย่างลงตัว แต่ก็ยังมีพื้นที่ว่างให้กับผลงานเพื่อสร้างบรรยากาศในการจัดวางที่สมดุล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.41 ภาพร่างผลงานชุดที่ 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.42 ภาพร่างผลงานจริงชิ้นที่ 3 ชุดที่ 3

3.1.4 ภาพร่างผลงาน ชุดที่ 4

ภาพร่างผลงานชุดที่ 4 ข้าพเจ้าได้ตัดทอนสิ่งของเช่นไม้บางส่วนออกเพื่อความสมบูรณ์ขององค์ประกอบภายในงานเพื่อนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานจริงและเพื่อพัฒนาผลงานชิ้นต่อไป

ภาพที่ 3.43 ภาพร่างผลงานชุดที่ 4

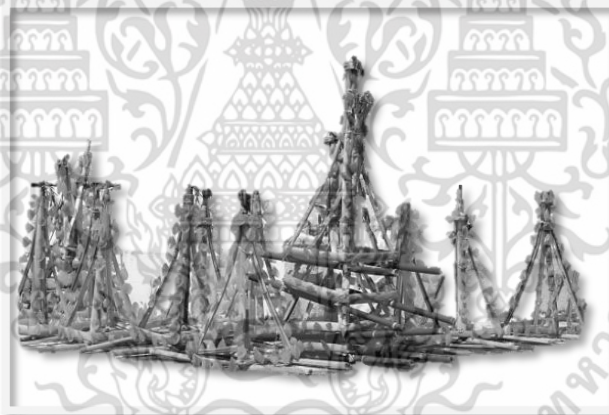
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.44 ภาพร่างผลงานจริงชั้นที่ 4 ชุดที่ 4

3.1.5 ภาพร่างผลงาน ชุดที่ 5

ภาพร่างผลงานชุดที่ 5 ของที่มากขึ้นวางทับถมรวมกันอย่างไม่เป็นระเบียบ และมีวัสดุจากธรรมชาติเข้ามาเพิ่มเติมให้องค์ประกอบโดยรวมครบสมบูรณ์

ภาพที่ 3.45 ภาพร่างผลงานชุดที่ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.46 ภาพร่างผลงานจริงชิ้นที่ 5 ชุดที่ 5

3.2 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุด “วิถี ศรัทธา พื้นถิ่น”

ในผลงานชุดนี้ข้าพเจ้ามองเห็นความงดงามผ่านความศรัทธาของผู้คน จากเครื่องบูชาเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน และหยิบยกบางส่วนของที่ประทับใจขึ้นมาสร้างสรรค์เป็นผลงานในรูปแบบเฉพาะตัวข้าพเจ้าได้หยิบยกรายละเอียดบางส่วนมาสร้างสรรค์เป็นผลงานด้วยความเรียบง่ายไม่ซับซ้อน เพราะในตัวเครื่องบูชานั้นมีความสวยงามในรายละเอียดและมุมมองของข้าพเจ้าเอง เครื่องของบูชาที่กองอยู่มากมายก็แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาของผู้คนที่มากตามไปด้วย ในส่วนของพื้นหลังที่ปล่อยให้ว่างนั้น ข้าพเจ้าสื่อให้เห็นถึงความสนใจที่อยู่ในตัวงานมากกว่าที่จะสนใจในพื้นที่ว่างการปล่อยให้ไม่ได้สนใจเวลา และสถานที่ นอกเหนือจากความศรัทธาที่อยู่กับเครื่องบูชา ส่วนการแสดงออกด้วยการระบายสีลึบที่ละน้ำหนักนั้นยิ่งสื่อให้ข้าพเจ้านั้นเกิดสมาธิในขณะที่ทำงานยิ่งขึ้นข้าพเจ้าเลือกการใช้สีขาว ดิน เพราะต้องการแสดงออกที่เรียบง่าย สื่อสารแบบตรงไปตรงมากับบรรยากาศที่อบอุ่น

เทคนิค ที่ใช้ในการทำงาน ข้าพเจ้าเลือกใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติเพราะตัวเนื้อหาในงานก็มาจากวิถีชีวิตที่เรียบง่าย จึงเลือกใช้ดินสอพองกับส่วนผสมของกาวและน้ำทำเป็นพื้น ชัดให้เรียบก่อนที่จะร่างภาพด้วยการดรออิ่งลงไป ขั้นตอนในการเตรียมพื้นนั้นอาจจะยุ่งยากสักหน่อยและถือว่าการเตรียมพื้นนี้เป็นส่วนหนึ่งในงานของข้าพเจ้า แต่ผลที่ได้รับคือบรรยากาศจากสีของดินสอพองนั้นให้ความรู้สึกสะอาดอบอุ่น เรียบง่าย สบายตากับผลงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 ขั้นตอนและวิธีการสร้างสรรค์

3.3.1 วัสดุอุปกรณ์ในการทำพื้น

- เฟอร์นิเจอร์กระดานไม้อัด
- ดินสอพอง
- กาวลาเท็กซ์
- น้ำเปล่า
- แปรงทาสี
- กระดาษทรายขัดไม้ เบอร์ 0-5
- กระดาษทรายขัดเหล็ก เบอร์ 1000

ภาพที่ 3.47 วัสดุอุปกรณ์ในการทำพื้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.2 ขั้นตอนการเตรียมพื้นก่อนสร้างสรรค์ผลงาน

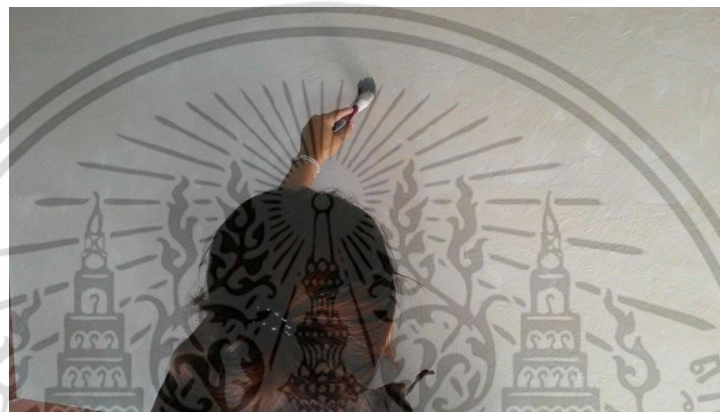
1. นำดินสอพองมาบดให้ละเอียดแยกสิ่งสกปรกออกให้หมดเทกวาและน้ำเปล่าผสมให้เข้ากัน

ภาพที่ 3.48 นำส่วนผสมต่างๆมาคนให้เข้ากัน

2. คนส่วนผสมให้เข้ากันดีแล้ว ทาดินสอพองลงบนเฟรมให้ทั่วในระนาบเดียวกัน ทั้งหมด 3 ชั้น โดยแต่ละชั้นทาทิ้งไว้ให้พอแห้ง สัก30-60นาที ถึงจะทาทับในชั้นต่อไปในชั้นตอนนี้ อาจจะใช้เวลานานหน่อย เพราะถ้าเราทาบางจนเกินไปจะมีผลเมื่อเวลาเราขีด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.49 ทาดินสอพองที่เข้ากับส่วนผสมแล้วลงบนพื้นกระดาน

3. หลังจากทาดินสอพองเสร็จเรียบร้อยแล้วทั้ง 3 ชั้นแล้ว ฝั่งไว้ให้แห้งสนิทชั้นตอนนี้ต้องใช้เวลา นานกว่าชั้นตอนที่ 2 เพราะถ้าพื้นแห้งไม่สนิทจะทำให้ขัดไม่ได้หรือขัดแล้วพื้นผิวจะไม่เท่ากัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

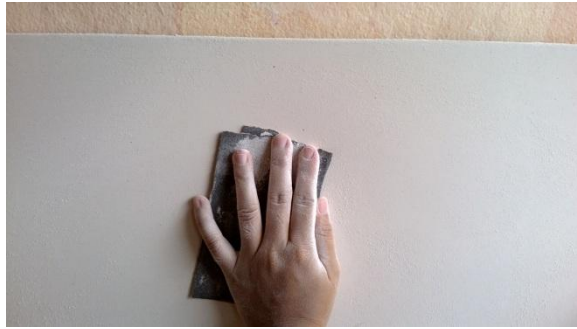
ภาพที่ 3.50 ตากไว้ให้แห้งสนิท

4. เมื่อพื้นดินพองแห้งแล้วก็ขีดให้เรียบพร้อมที่จะสร้างสวรรค์

ภาพที่ 3.51 ลักษณะพื้นผิวก่อนขีด

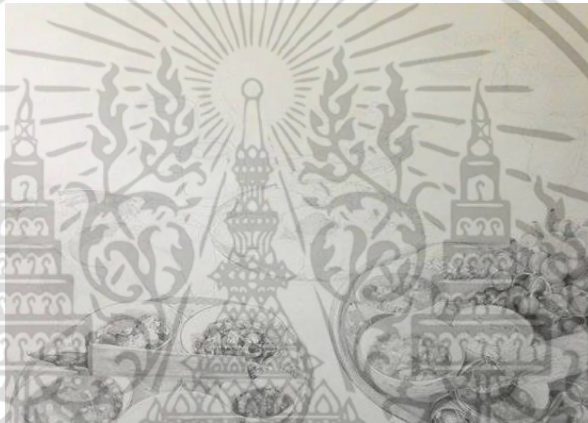
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.52 ขัดหลายรอบจนกว่าจะเรียบเนียน

5. นำแบบร่างที่ไปขยายให้ได้ขนาดเท่าจริงของเครื่องบูชามาแก้ไขเพิ่มเติมแบบให้สมบูรณ์แล้วฉาบแบบร่างลงบนเฟรมด้วยดินสอที่ 4-5 H เพราะพื้นดินสอพองนั้นเลอะเทอะได้ง่ายมากจึงต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.53 ร่างภาพด้วยดินสอเบอร์ 3H,4H,5H

3.4 การแก้ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงาน

ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุด “วิถี ศรัทธา พื้นถิ่น” มีปัญหาให้ต้องแก้ไขในหลายจุดทั้งปัญหาตั้งแต่แก้ไขแบบร่าง ก่อนทำพื้น ตัวพื้น และระหว่างการสร้างสรรค์

แบบร่าง มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขแบบร่างเพื่อความเหมาะสมและสมดุลในองค์ประกอบของภาพ และการขยายสัดส่วนนั้นต้องคำนวณให้เท่าของภูเขาจริง ถ้าผิดเพี้ยนไปสักเล็กน้อยก็จะทำให้งานดูไม่เหมาะสมกับขนาดของเฟรม ถึงจะต้องลดหรือเพิ่มก็ต้องปรับให้พอดี

ในส่วนของการทำพื้นนั้นก็ถือว่าเป็นขั้นตอนที่ต้องพิถีพิถันมากพอสมควร เพราะส่วนผสมหลักคือดินสอพองนั้น เราไม่สามารถที่จะหาดินสอพองให้เหมือนเดิมได้ทุกครั้ง แต่ละครั้งที่ได้มาไม่ว่าจะเป็นความละเอียดของเนื้อดินสอพอง หรือสีนั้นจะแตกต่างกันทุกครั้ง บางครั้งขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ ตรงนี้ถือว่าเรากำหนดหรือควบคุมไม่ได้ ในการสร้างสรรค์ผลงานก่อนหน้านี้นักศึกษาใช้พื้นเฟรมปูด้วยผ้าแคนวาส ทาพื้นด้วยสีรองพื้นปกติ ก่อนจะทำพื้นดินสอพองตามขั้นตอนการทำงาน

แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นแบบนี้คือความยืดหยุ่นของผ้าจึงทำให้ดินสอพองมีการแตกร้าว เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และต้องระมัดระวังเป็นอย่างมากในการขนย้าย จึงแก้ปัญหาในงานชุดต่อมาด้วยการปูกระดาน
ลงบนเฟรม ปัญหาต่างๆจึงลดน้อยลง แต่ถึงอย่างไรก็ตามการทำงานบนพื้นดินสอพองถือเป็นวัสดุ
ที่บอบบางหากผสมไม่ดีอาจเกิดการแตก กระเทาะ หลุดร่อนได้ง่ายมากและเสี่ยงกับการเลอะเทอะ
ด้วยพื้นที่เป็นสีขาวครีมเมื่อเราสร้างสรรค์ผลงานเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงจำเป็นต้องเคลือบ
ผลงานด้วยน้ำยาเคลือบที่ไม่มันวาว เพื่อเก็บรักษาหน้างานไม่ให้เลอะเทอะง่ายและเพื่อการเก็บ
รักษาผลงานให้มีความคงทนต่อไป

ปัญหาในระหว่างการทำงาน คือ พื้นดินสอพองที่ไม่เหมือนกันทำให้การดูซึมของสีนั้นมีไม่
เท่ากันตามไปด้วย การเกิดคราบต่างๆ ภายในผลงานคือผลพวงจากดินสอพองเช่นกัน แต่คราบที่
เกิดขึ้นถือว่าเป็นผลพลอยได้จากวัสดุธรรมชาติที่บางครั้งก็อยู่เหนือการควบคุม สอดคล้องไปกับ
เนื้อหาในตัวผลงาน และแนวความคิด ที่บอกเล่าเรื่องการอยู่ร่วมกันของผู้คนกับวิถีที่ธรรมชาติพึ่งพา
ธรรมชาติ มันจึงเกิดเป็นความเรียบง่ายที่งดงามโดยไม่ปรุงแต่ง จึงทำให้ผลงานชุดนี้ดำเนินไปด้วย
ความเข้าใจในทุกๆปัญหา และได้รับแก้ไขให้ดีขึ้นตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์หัวข้อ “วิถี ศรัทธา พื้นถิ่น” เป็นการถ่ายทอดเรื่องราววิถีชาวบ้านที่แสดงออกถึงความสงบ เรียบง่าย แต่มีเอกภาพที่เต็มไปด้วยความเชื่อความศรัทธาที่ยิ่งใหญ่ ผ่านมุมมองและกระบวนการศึกษา ค้นคว้าข้อมูล ในแนวทางการสร้างสรรค์ส่วนตัวและทดลองกระบวนการทำงานด้วยทัศนธาตุทางศิลปะ ผสานกันเนื้อเรื่อง และแนวความคิดที่สอดคล้องกัน นำมาซึ่งการวิเคราะห์ แก้ปัญหา และพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ผลงานโดยรวม

4.1.1 **เรื่องราว (Subject)** เป็นการนำเรื่องราวที่ได้สัมผัสและเติบโตมากับวิถีชีวิตความเชื่อความศรัทธาของคนในพื้นที่อีสานที่นำสิ่งของมาเป็นสัญลักษณ์แห่งความเคารพบูชากราบไหว้ข้าพเจ้ามีความประทับใจในความเรียบง่ายที่เป็นวิถีของชาวบ้านจึงนำมาถ่ายทอดเรื่องราวด้วยการสร้างสรรค์ในรูปแบบของข้าพเจ้าเอง

4.1.2 **เนื้อหา (Content)** ข้าพเจ้ามองเห็นศรัทธาผ่านวัตถุธรรม ได้แก่สิ่งของที่ชาวบ้านนำมาถวายรวมกันมากมายซึ่งความงามไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งของที่เป็นสัญลักษณ์เพียงอย่างเดียว หากแต่เนื้อหามาจากเชื่อความศรัทธาที่เราไม่อาจมองเห็นได้ด้วยตาเปล่ามันถึงดงามมากไม่แพ้กันทั้งเรื่องราวและเนื้อหาผสมผสานกันอย่างลงตัวข้าพเจ้าจึงเห็นคุณค่าในความหมายและความศรัทธาอย่างชัดเจน นำมาซึ่งแนวความคิดกับการทำงานผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้

4.1.3 **การแสดงออก (Expression)** ในผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานจากจิตรกรรมเหมือนจริง (Realistic) ที่นำมาจัดวางใหม่ในบรรยากาศที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อแสดงออกถึงความสงบนิ่ง สีขาวดำเป็นวิธีการที่ข้าพเจ้าอยากสื่อสารแบบตรงไปตรงมามุ่งเน้นให้เห็นรายละเอียดภายในงานอย่างชัดเจนและตัดสิ่งรบกวนโดยรอบออกเหลือเพียงพื้นที่ว่างที่ให้สีอบอุ่นจากดินสอพอง จึงทำให้บรรยากาศโดยรวมและการแสดงออกด้วยการค่อยๆ ระบายสีไปทีละน้ำหนักนั้นสอดคล้องกันอย่างลงตัว และตรงกับเจตนารมณ์ที่ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.4 วิธีการและเทคนิคการสร้างสรรค การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด“วิถีศรัทธา พื้นถิ่น”เทคนิคและวิธีการในการสร้างสรรค์ รูปแบบและแนวความคิดนั้น นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง การนำทัศนธาตุต่างๆมาประสานเข้าด้วยกัน สื่อความหมายและความคิดให้เหมาะสมกับเรื่องราวและเนื้อหา แสดงออกด้วยศิลปะที่มีเทคนิคเฉพาะตัวของศิลปินก็ย่อมจะส่งผลให้ผลงานศิลปะนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น วิธีการหาข้อมูลนั้นเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกของการทำงานสร้างสรรค์ เพราะเนื้อหาเรื่องราวที่เกิดจากความประทับใจหรือความผูกพันการทำงานของเราก็จะมีเข้าใจมากขึ้น ข้าพเจ้าลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลทั้งภาพและเนื้อหามาวิเคราะห์ก่อนจะหาเทคนิคในการสร้างสรรค์

ในกระบวนการทำงานเพื่อให้ได้เทคนิคเฉพาะตัวก็มีการทดลองด้วยวิธีต่างๆและเทคนิคที่เอื้อต่อการทำงานของข้าพเจ้าก็คือดินสอพองบนพื้นปูนกระดาน พื้นผิวจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญที่สร้างบรรยากาศให้ผลงานเราว่าจะไปในลักษณะไหน ข้าพเจ้าเลือกการแสดงออกของบรรยากาศที่เรียบ เรียบ สงบซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาภายในงานด้วยการขัดพื้นดินสอพองให้เรียบได้มากที่สุดก่อนที่ถึงกระบวนการสร้างสรรค์ต่อไป ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานด้วยสีโทนเดียวคือขาวดำ ให้ความรู้สึกที่ตรงไปตรงมาไม่ซับซ้อนวุ่นวาย และระบายแบบบางเบาของน้ำสีทำให้เกิดคราบพื้นที่ขัดดินสอพองตอบสนองกับอารมณ์ความรู้สึกของข้าพเจ้าที่อยากจะทำได้อย่างชัดเจน

4.2 วิเคราะห์ทัศนธาตุ (Visual Element)

ในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้านั้นเกิดจากความประทับใจในเครื่องของบูชาที่ถูกกองอยู่รวมกันของชาวบ้านแสดงให้เห็นถึงอนุภาพของความศรัทธาที่เรียบง่าย ข้าพเจ้ามองเห็นเส้นที่เกิดเป็นรูปร่างรูปทรงของวัสดุธรรมชาติที่ชาวบ้านทำขึ้นมาเพื่อบูชากองทับถมกันอย่างมีขอบเขต จึงเกิดพื้นที่ว่างโดยรอบของเครื่องบูชา นั้น แสงและเงาที่ทับถมเกิดน้ำหนักร้อนแก่ไล่ไปตามลำดับทำให้ข้าพเจ้าแยะแยะระยะใกล้ไกลได้อย่างชัดเจนจึงต้องการสื่อและแสดงออกอย่างตรงไปตรงมาด้วยการวาดเส้นขาวดำบนพื้นผิวที่เรียบ สงบในความรู้สึก ในผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้านั้นจึงเกิดจากการรวมกันของหลักทัศนธาตุเพราะถึงแม้จะใช้ธาตุใดธาตุหนึ่งสร้างรูปขึ้นมาธาตุอื่นๆก็จะปรากฏตัวตามมาด้วย ดังนี้

ภาพที่ 4.54 เส้น

หลักภายในภาพ การทำงานของเส้นนอน เส้นตั้ง เส้น โค้ง เส้นเฉียงและเส้นอื่น ๆ ก็ถูกผสมผสานเข้าด้วยกันอย่างลงตัว ข้าพเจ้าได้ปรับน้ำหนักของเส้นให้มีความอ่อน กลาง แก่ เพื่อให้ผลงานดูกลมกลืนและไม่แข็งทื่อเมื่ออยู่รวมกัน

4.2.1 เส้น (Line) เป็นทัศนธาตุที่สำคัญ ในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้ามีเส้นเป็นรายละเอียดที่สำคัญ เพราะเส้นเป็นตัวเดินเรื่องราวเชื่อมโยงจากจุดหนึ่งไปยัง

อีกจุดหนึ่ง ประสานกันจนเกิดรูปทรง

ภาพที่ 4.55 รูปทรง

4.2.2 รูปทรง (Form) คือ สิ่งที่มองเห็นในทัศนศิลป์ รูปทรงให้ความพอใจต่อความรู้สึกสัมผัสเป็นความสุขทางตา พร้อมกันนั้นก็สร้างเนื้อหาให้กับตัวรูปทรงเอง ข้าพเจ้าได้มองเห็นความสวยงามในรูปทรงที่ประสานกันอย่างมีเอกภาพของทัศนธาตุ ที่ชาวบ้านสร้างขึ้นเป็นสัญลักษณ์ให้แก่อารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ ข้าพเจ้าจึงได้หยิบยกโครงสร้างทางรูปและโครงสร้างทางวัตถุที่เป็นองค์ประกอบของรูปทรงที่เป็น

ภูมิปัญญาชาวบ้านมาสร้างสรรค์เป็นผลงานเพื่อสื่อให้เห็นรูปทรงที่ถูกสร้างขึ้นมาประสานกันอย่างลงตัวและสวยงาม

ภาพที่ 4.56 สีและน้ำหนัก

4.2.3 สีและน้ำหนัก (Color, Tone) ในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้านั้นข้าพเจ้าเลือกใช้สีขาวดำที่มีความเรียบง่าย สื่อสารให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน ให้ความรู้สึกที่สงบในใจ ตัดความวุ่นวายของสีสันออกไปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่บรรยากาศภายในผลงานในเรื่องของน้ำหนักข้าพเจ้านั้นตั้งใจที่จะแสดงออกให้เห็นถึงน้ำหนักที่ชัดเจน ด้วยโทนสีขาวดำที่ถูกจัดวางอยู่บนพื้นที่ว่างเกิดเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

น้ำหนักแสงและเงาของการทับถมในตัววัตถุที่ให้ความรู้สึกที่มีปริมาตร ประสานความอ่อนแก่ ตี้น ลึกอย่างมีระยะ ซึ่งข้าพเจ้ามุ่งเน้นให้เห็นจุดเด่นไปจนถึงบรรยากาศที่ไกลออกไปด้วยการผลักดันระยะ และน้ำหนักที่เบาไปตามลำดับ

ภาพที่ 4.57 พื้นผิวหยาบและเรียบ

4.2.4 **พื้นผิว (Texture)** ลักษณะพื้นผิวก็มีความสำคัญไม่แพ้เรื่องอื่นเพราะพื้นผิวก็สามารถครอบคลุมไปถึงบรรยากาศโดยรวมในผลงานสร้างความรู้สึกลักษณะที่เราอยากจะถ่ายทอดและนำเสนอให้สอดคล้องไปกับเนื้อหาที่รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้ได้ พื้นผิวในผลงานของข้าพเจ้าสร้างสรรค์โดยการทาพื้นด้วยดินสอพองและขัดให้เรียบที่สุด สะอาด สงบ สบายตา และได้สีที่ยังสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศอบอุ่นในแบบที่ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอ

ภาพที่ 4.58 ที่ว่าง

4.2.5 **ที่ว่าง (Space)** ในผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าใช้พื้นที่ว่างเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเรื่องของเนื้อหา เรื่องราวที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันจึงต้องสร้างบรรยากาศให้เกิดขึ้นภายในผลงานที่ข้าพเจ้ามุ่งเน้นให้เห็นถึงความศรัทธาที่โดดเด่น ตัดความสนใจรอบ

ข้างออกทั้งหมดเหลือเพียงพื้นที่ว่างไว้เพื่อจะนำสายตาเราไปรู้สึกกับเนื้อหาที่ข้าพเจ้าตั้งใจนำเสนอภายในผลงาน ทั้งนี้ทั้งนั้นการทำงานบนพื้นที่ว่างก็จำเป็นจะต้องนึกถึงการจัดวางองค์ประกอบเป็นส่วนสำคัญ แต่ด้วยตัวผลงานของข้าพเจ้าที่มีการจัดวางเป็นแนวระนาบทำให้สื่อสารได้ง่ายและเข้าใจในเนื้อหามากขึ้นจึงทำให้การจัดวางไม่เกิดปัญหาในหารทำงานมากนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

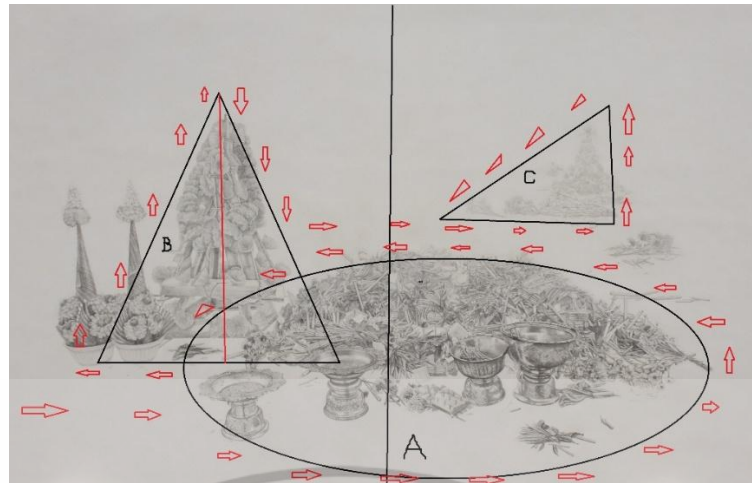
4.3 วิเคราะห์การจัดวางองค์ประกอบ

การจัดวางองค์ประกอบภายในผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ข้าพเจ้าได้พัฒนาและค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้นทั้งเรื่องราวและเนื้อหา นำมาซึ่งการคิดวิเคราะห์ในการหารูปแบบที่จะนำเสนอให้มีการพัฒนาและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จากเดิม(ผลงานชุดก่อนวิทยานิพนธ์)เป็นการจัดวางให้อยู่ตรงกลาง และเนื้อหาและรูปแบบภายในผลงานค่อนข้างจะมีการจัดวางอย่างตั้งใจมากเกินไปจึงทำบรรยากาศดูจริงจังซึ่งยังไม่ตรงตามจุดประสงค์ที่ข้าพเจ้าอยากจะทำเสนอเท่าที่ควร พอมาถึงผลงานชุดนี้ข้าพเจ้าเกิดมุมมองที่ต่างออกไป ด้วยการจัดวางที่ผสมผสานกันให้ลงตัวมากยิ่งขึ้น เครื่องของบูชาที่กองรวมกันอยู่อย่างไม่เป็นระเบียบ แต่สวยงาม ทั้บถมกันอยู่บนกองด้วยความตั้งใจ ข้าพเจ้าเลือกที่จะยกเครื่องของบูชามาสร้างสรรค์ผลงานทั้งกองด้วยการจัดวางองค์ประกอบให้เหมาะสมกับพื้นที่ว่างที่คอบประสานกันให้เกิดบรรยากาศภายในงานที่ข้าพเจ้าอยากจะทำเสนอด้วยหลักการวิเคราะห์การจัดวางองค์ประกอบซึ่งมี ความกลมกลืน (Harmony), ความหลากหลาย (Variety), ความสมดุล (Balance), สัดส่วน (proportion), ความเป็นเด่น (Dominance), ความเคลื่อนไหว (Movement) ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างหลักการวิเคราะห์การจัดวางองค์ประกอบที่มีอยู่ในผลงานของข้าพเจ้าดังนี้

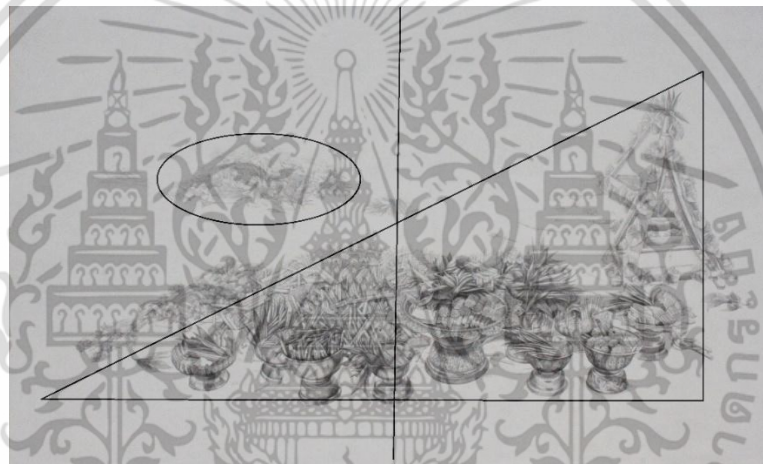

ภาพที่ 4.59 วิเคราะห์โครงสร้างภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.60 วิเคราะห์โครงสร้างภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

ภาพที่ 4.61 วิเคราะห์โครงสร้างภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4

ภาพที่ 4.62 วิเคราะห์โครงสร้างภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.1 **ความกลมกลืน (Harmony)** ในผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้ามีความประสานกันอย่างลงตัวของรูปทรงจึงเกิดความกลมกลืนขึ้นภายในผลงานของข้าพเจ้าดังนี้

4.3.1.1 **การซ้ำ (Repetition)** การซ้ำของรูปทรงที่เกิดขึ้นภายในผลงานเกิดจากการซ้ำของรูปทรงเครื่องบูชาที่ผู้คนนำมาถวายซึ่งเป็นวัตรธรรมที่ใช้ในพระพุทธศาสนาและพิธีกรรมทั่วไป เช่น รูป เทียน ดอกไม้ พาน บายศรี (ภาพตัวอย่างภาพที่ 61,62,63) และสำหรับกับข้าวที่เตรียมถวายพระสงฆ์มีถ้วยโถโอชามที่ใส่ข้าวปลาอาหาร มีรูปทรงกลมทรงรีที่ซ้ำๆ กัน (ภาพตัวอย่างภาพที่ 59) แต่ก็ผสมผสานเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน และวัตรธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นในผลงานของข้าพเจ้าคือ ต้นผึ้งที่มีรูปทรงสามเหลี่ยม ถูกวางซ้อนๆ กันขึ้นในแนวตั้งก็เป็นการซ้ำของตัวรูปทรงด้วยเช่นกัน (ภาพตัวอย่างภาพที่ 63)

4.3.1.2 **จังหวะ (Rhythm)** ในผลงานของข้าพเจ้ามีจังหวะการเคลื่อนไหวแบบเบาๆ ด้วยจุดเด่นที่เป็นระนาบด้านหน้าไปบังจุดรองในระนาบที่เป็นระยะถัดไป ทำให้มีจังหวะเกิดขึ้นภายในผลงาน (ภาพตัวอย่างภาพที่ 60,61,62)

4.3.1.3 **ความเชื่อมโยงของทัศนศิลป์ (Visual Linking)** ในผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้มีความประสานกลมกลืนกันด้วยรูปทรงที่ทับซ้อนกันของเครื่องบูชาที่ชาวบ้านนำมาถวาย ดอกไม้ รูป เทียน พาน ต้นผึ้งที่ถูกรวมกันอยู่นั้นมีความงามจากการประสานเชื่อมโยงจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งได้อย่างลงตัวและสมบูรณ์ข้าพเจ้าจึงได้หยิบเอาความงามมาถ่ายทอดเป็นผลงานของข้าพเจ้าเอง

4.3.2 **ความหลากหลาย (Variety)** ในผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้มีความหลากหลายของเส้นที่ทำให้เกิดรูปทรงที่ต่างกันจึงมีความหลากหลายของรูปทรงดังนี้

4.3.2.1 **การขัดแย้ง (Contrast)** รูปทรงที่มีความหลากหลายเกิดจากเส้นที่ผสมผสานและขัดแย้งกันอยู่ภายในผลงาน การขัดแย้งที่มองเห็นได้ชัดคือการทับซ้อนของเส้น ไขว้ไปไขว้มา และขัดกัน มีทั้งเส้นตั้ง เส้นนอน เส้นโค้ง เส้นตรง และรูปทรงก็มีความหลากหลายอีกเช่นกัน เช่น รูปทรงกลมจากพาน ทรงสามเหลี่ยมจากต้นผึ้ง ทั้งหมดนี้ถึงแม้จะมีความขัดแย้งกัน แต่ก็สามารถอยู่ด้วยกันได้ ทำให้ผลงานดูมีความน่าสนใจ มีจุดเด่นไม่ราบเรียบจนขาดจังหวะของความงามที่ชวนมอง(ภาพตัวอย่างภาพที่ 60,61,62)

4.3.2.2 **ความละเอียด (Elaboration)** ในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าได้ให้ความสำคัญกับรายละเอียด และความละเอียดภายในผลงานมากพอสมควร เพราะข้าพเจ้าคิดว่าในความละเอียดลออนั้นมีความงามที่หลากหลายก่อตัวรวมกันจนเป็นกลุ่มก้อนจนเกิดเป็นภาพหนึ่งได้ ในผลงานชุดนี้มีความละเอียดของรูปทรงที่หลากหลาย รูป เทียน ดอกไม้ ใบไม้ กิ่งเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่ชี้เทียบบนพื้น เหล่านี้ข้าพเจ้าพยายามเก็บรายละเอียดเล็กๆน้อยๆให้ครบถ้วนน้ำหนักที่ทับซ้อนกันอยู่ ทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจ และเข้าถึงความศรัทธาของชาวบ้านมากยิ่งขึ้น (ภาพตัวอย่างภาพที่ 60,62)

4.3.3 ความสมดุล (balance) ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ข้าพเจ้ามีการจัดวางองค์ประกอบให้มีความสมดุลที่เป็นกลุ่มเป็นก้อน มีการกระจายตัวของกลุ่มก้อนได้อย่างเหมาะสมไม่เทน้ำหนักหนัก เบา ไปทางด้านใดด้านหนึ่ง และมีจุดเด่นเป็นระนาบด้านหน้าชัดเจนจึงทำให้เกิดดุลยภาพในผลงานที่ใช้ความรู้สึกเป็นหลัก

4.3.3.1 ดุลยภาพแบบสมมาตร คือให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เป็นการจัดแบบซ้าย-ขวาไม่เท่ากัน ทั้งในเรื่องของน้ำหนัก รูปร่างรูปทรง ทิศทาง ที่เราเป็นผู้จัดวางองค์ประกอบ ให้ความรู้สึกสมดุลภายในผลงาน (ภาพตัวอย่างภาพที่ 59-62)

4.3.4 ความเป็นเด่น ในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้านั้นมีการจัดวางองค์ประกอบที่ควบคู่ไปกับการสร้างบรรยากาศให้เกิดขึ้นภายในผลงานและผลงานชิ้นที่ผ่านมาแต่ละชิ้นก็จะมีจุดเด่นที่เห็นได้ชัด มีจุดนำสายตาไปที่รายละเอียดของกลุ่มใหญ่ และกลุ่มเล็กตามลำดับจนถึงระยะหลังสุด แต่ข้าพเจ้าเล็งเห็นปัญหาว่าจุดเด่นที่ต้องการนำเสนออย่างมุ่งเน้นไม่ถูกจุดเท่าที่ควร เพราะว่ามีว่ไปกังวล และหลงอยู่กับเรื่องของบรรยากาศ (ภาพตัวอย่างภาพที่ 3-4) ข้าพเจ้าจึงปรับเปลี่ยนการจัดวางองค์ประกอบภายในภาพ ให้อยู่ตรงกลางเพียงกลุ่มเดียว ตัดกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยที่เป็นระยะหลังออก เพื่อให้ตรงกลางเป็นจุดที่รวบรวมรายละเอียดของเรื่องราวให้เกิดเป็นจุดรวมสายตา สร้างผลงานให้มีความน่าสนใจและมีความเป็นเด่นที่ส่งผ่านและถ่ายทอดไปถึงคนดูได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น(ภาพตัวอย่างภาพที่ 62)

4.3.5 ความเคลื่อนไหว (Movement) สำหรับผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่4 นี้มีความเคลื่อนไหวภายในผลงานถึงแม้ไม่ได้ชัดเจนมากนักแต่ก็ถือว่าเป็นความเคลื่อนไหวในแนวระนาบ เคลื่อนไหวไปตามทิศทางจากเส้นนำสายตา เสมือนการเคลื่อนไหวแบบเบาๆในแนวระนาบ ถูกจัดวางให้แต่ละตำแหน่งนำสายตาไปหากกลุ่มก้อนด้วยน้ำหนักที่ทำให้เกิดระยะใกล้ไกลระยะ

4.4 สรุปผลการวิเคราะห์

ในภาพรวมของการวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “วิถี ศรัทธา พื้นถิ่น” เนื่องด้วยข้อมูลของเรื่องราวและเนื้อหาที่จะนำมาซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานในชุดนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะต่อยอดให้กระบวนการทำงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอ ในขณะที่เดียวกันระหว่างที่สร้างสรรค์ผลงานในแต่ละชิ้นก็จะเกิดปัญหาให้ต้องแก้ไข ปรับเปลี่ยนให้เกิดความเข้าใจในหลักของทัศนธาตุให้มากยิ่งขึ้นเข้าใจการจัดวางองค์ประกอบในผลงานของตนเอง และยังพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานต่อไปในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.63 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1.

ขนาดผลงาน 115x150 cm.

เทคนิค สีอคริลิคบนพื้นดินสอพอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.64 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2.

ขนาดผลงาน 104x152 cm.

เทคนิค สื่อครีลิคบนพื้นดินสอพอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.65 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.

ขนาดผลงาน 130x200 cm.

เทคนิค สีอคริลิคบนพื้นดินสอพอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.66 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4.

ขนาดผลงาน 115x190 cm.

เทคนิค สีอคริลิคบนพื้นดินสอพอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.67 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5.

ขนาดผลงาน 140x190 cm.

เทคนิค สีอคริลิคบนพื้นดินสอพอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

บทสรุป

ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าในหัวข้อ “วิถี ศรัทธา พื้นถิ่น” (The Native Way of Life and Faith) ข้าพเจ้ามีกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อสามารถนำไปสร้างสรรค์ผลงานด้วยความเข้าใจมากยิ่งขึ้น การค้นคว้าหาข้อมูลในการทำงานเพื่อนำมาวิเคราะห์และวางแผนรูปแบบที่จะนำเสนอเป็นผลงานด้วยเทคนิค และวิธีการผ่านการทดลองเพื่อนำมาซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานให้สอดคล้องกับเนื้อหา และเรื่องราว ตลอดจนการแก้ไข ปรับปรุงรูปแบบการจัดวางให้มีความเหมาะสมนำไปสู่ความเป็นเฉพาะตัวในผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้

ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ข้าพเจ้าได้ลงพื้นที่ไปค้นคว้าหาข้อมูลในการทำงาน ซึ่งเป็นช่วงที่มีประเพณีและพิธีกรรมทางความเชื่อของชาวบ้านและเข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต และถ่ายภาพบันทึกนำข้อมูลดังกล่าวเข้ามาสู่กระบวนการทำงานด้วยการหา รูปแบบที่จะนำเสนอเป็นผลงานในแบบเฉพาะตัว โดยข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ในชุดนี้มีจำนวนทั้งหมด 5 ชิ้นผลงาน

ด้วยความประทับใจในวิถีชีวิตชนบท บรรยากาศที่สงบอบอุ่นไปด้วยความศรัทธา และเป็นธรรมชาติที่เรียบง่ายนำมาซึ่งการมองหาเทคนิควิธีการในการที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้ตรงกับเจตนาที่อยากจะถ่ายทอด จึงค้นคว้าทั้งในส่วนของทฤษฎี และการทำพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญและจะทำให้ตัวผลงานแสดงออกไปในทิศทางเดียวกันและตอบสนองกับความรู้สึกได้อย่างเต็มที่จึงใช้ดินสอพองเป็นพื้นเพราะดินสอพองเองก็เป็นวัสดุจากธรรมชาติและยังให้สีเป็นบรรยากาศที่ข้าพเจ้าพึงพอใจ การใช้สีชาวดำในการสร้างสรรค์ผลงานเป็นความชอบส่วนตัวที่รู้สึกถึงความเรียบง่ายไม่ฉูดฉาด ไม่ซับซ้อนสื่อสารได้ตรงไปตรงมา ตัดอารมณ์ความฉูดฉาดรอบตัวออกให้เหลือเพียงความสบาย สงบ ข้าพเจ้าจึงเลือกใช้โทนสีเดียวในการทำงาน ส่วนการระบายสีในผลงานชุดก่อนหน้าข้าพเจ้าได้ทดลองหลายรูปแบบซึ่งให้อารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป ข้าพเจ้าได้ทดลอง จุด แท้ม ปาดหยาบๆและระบายแบบเรียบๆ ที่สุดแล้วเทคนิคที่ใช้ระบายแล้วให้ความรู้สึกบางเบา เรียบง่าย สงบนิ่ง ก็น่าจะเป็นการระบายแบบเรียบๆดูจะสอดคล้องและแสดงออกได้ตรงตามเจตนาของข้าพเจ้าได้เป็นอย่างดี

รูปแบบการจัดวางองค์ประกอบของผลงานและการระบายสีบนพื้นดินสอพองนั้นเป็นเทคนิคเฉพาะตัวที่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้และทดลองตลอดการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าระบายสีด้วยน้ำสี ค่อยๆเกลี่ยจากอ่อนไปจนถึงเข้มตามลำดับ แต่ในช่วงจังหวะที่เราระบายเพื่อเพิ่มน้ำหนักไปที่ละสแต็ปนั้น ก็จะทำให้เกิดคราบของน้ำสีที่ทับกันซ้อนกันขึ้นมา บ้างก็เป็นคราบจากการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่เราขัดพื้นดินสอพองให้เรียบซึ่งเป็นความงามและเทคนิคที่ข้าพเจ้าค้นพบในการทำงานโดยบังเอิญ

ข้าพเจ้าไม่ได้สร้างผลงานให้เหมือนจริงในรูแบบของหุ่นนิ่ง แต่ข้าพเจ้าต้องการสร้างผลงานเหมือนจริงในรูแบบของข้าพเจ้าเอง มีจังหวะหนักเบาของตัววัตถุธรรมและคราบที่เกิดจากความบังเอิญนั้นกลับกลายเป็นผลดีกับตัวผลงาน ที่เสมือนมีพื้นผิวที่ขรุขระบ้างเป็นบางจังหวะทำให้งานดูมีความน่าสนใจมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าไม่เพียงแต่ได้สร้างผลงานที่มีความเฉพาะตัวแต่ยังได้ประโยชน์สูงสุดในการอนุรักษ์ สืบสาน มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการถ่ายทอดผ่านผลงานให้ผู้คนได้เห็นและรู้สึกถึงความงามที่มีคุณค่า และหวังว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าได้ถ่ายทอดจะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจศึกษาค้นคว้า และผู้ที่สร้างสรรค์ผลงานไม่มากก็น้อยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานสืบไป.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ชะลูด นิ่มเสมอ : องค์ประกอบของศิลปะ Composition of Art
กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์ ,2531

หนังสือ “พิธีกรรมและประเพณี” กรมการศาสนาและกระทรวงวัฒนธรรม

หนังสือ “ความเชื่อเรื่องผี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวอีสาน” เป็นหนังสือที่รวมแห่งมรดกภูมิปัญญา
และแสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอีสาน เป็นกุศโลบายชี้นำวิถีชีวิตด้านความเชื่อของคนอีสานสู่
ความสันติสุขร่วมกัน ผู้ประพันธ์ : นายประมวล พิมพ์เสน

แหล่งผลิต : แหล่งเรียนรู้และจัดจำหน่ายหนังสือเล่มนี้ คือ ศูนย์การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น หรือสามารถสั่งซื้อได้ที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น

<http://www.dra.go.th/emedial/bookdetail.php?bookid=1106>

http://www.m-culture.in.th/moc_new/album/

<http://province.m-culture.go.th/mukdahan/Mculture/cul08.htm>

<http://www.ryt9.com/s/prg/1229652>

<http://www.isangate.com/festival.html> ประตูสู่อีสาน.com

แหล่งข้อมูล

วัดโพธิ์ชัย บ้านนาบอน อำเภอเมือง จังหวัดเลย

วัดโพธิ์ชัย บ้านนาพึง อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

วัดแสงภา บ้านแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

วัดโพธิ์ชัยบ้านเหมืองแพ้ว บ้านเหมืองแพ้ว ชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ลาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล	ปานทิพย์ พัฒรชนม์
วัน เดือน ปีเกิด	12 มีนาคม พ.ศ. 2523
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 19/125 ซ.วัดเวฬุวนาราม 20 ถ.สรงประภา แขวงสี กัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร 10210

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2542	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาศิลปกรรมศาสตร์ วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร
พ.ศ. 2544	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร
พ.ศ. 2544	ศึกษาต่อที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร
พ.ศ. 2545	ศึกษาต่อที่คณะครุศาสตร์ (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทระเกษม
พ.ศ. 2556	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาทัศนศิลป์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง

ประวัติผลงาน

พ.ศ. 2543	นิทรรศการนักศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร
พ.ศ. 2544	นิทรรศการวันไหว้ครูศิลปะ วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร
พ.ศ. 2546	นิทรรศการ ซึ่งกับเส้น เล่นกับสี ณ. ซัยศรีอาร์ต แอนด์ แกลลอรี่ นิทรรศการ 5 ทศวรรษ มหกรรมศิลปศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร
พ.ศ. 2547	ร่วมเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดท้อใหญ่ จ. ชลบุรี ร่วมเขียนภาพจิตรกรรมตกแต่ง BANYAN TREE RESORT จ. ภูเก็ต
พ.ศ. 2549	ร่วมเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดเตย จ. นนทบุรี
พ.ศ. 2550	ร่วมเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดเทวสุนทร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2556	โครงการเขียนภาพทำบุญจิตรกรรมฝาผนังวัดโพธิ์ชัย บ้านนา บอน จ. เลย
พ.ศ. 2557	ได้รับทุนราชกรีฑาสโมสร 2557

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้